

Innst. O. nr. 39

(2000-2001)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i lov om foretakspensjon m.v.

Ot.prp. nr. 20 (2000-2001)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING. STORTINGETS BEHANDLING AV FORSLAG TIL LOV OM INNSKUDDSPENSJON

Finansdepartementet oppnevnte 24. februar 2000 en arbeidsgruppe for å utarbeide en rapport med utkast til lovregler om årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjonsordning. Arbeidsgruppen avleverte sin rapport til Finansdepartementet 23. mai 2000. Rapporten er trykt som NOU 2000:13 Årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjon - Innskuddssikret foretakspensjon. Finansdepartementet fremmer i proposisjonen forslag om lov om endringer i lov om foretakspensjon. Endringsforslagene er basert på NOU 2000:13.

I arbeidet med utkast til lovregler om engangsbeholdt alderspensjon tok arbeidsgruppen utgangspunkt i vedtatt lov om foretakspensjon og forslag til lov om innskuddspensjon, jf. Ot.prp. nr. 71 (1999-2000). Stortinget vedtok ved behandlingen av lov om innskuddspensjon enkelte endringer i forhold til det forslaget som var lagt fram, og Regjeringen ble på enkelte områder bedt om å utarbeide nye forslag, eller foreta vurderinger, jf. Innst. O. nr. 2 (2000-2001). Dette gjelder i første rekke:

- Regjeringen ble bedt om å fremme lovforslag som åpner for adgang til at enkelte arbeidstakere er medlem i en ordning etter lov om innskuddspensjon mens øvrige arbeidstakere er medlem av en ytelsesordning (parallele ordninger), samt å vurdere å utarbeide retningslinjer som muliggjør sammenligning av pensjon fra innskuddsordninger med pensjon fra ytelsesbaserte ordninger i den hensikt at forholdsmessighet og krav til likebehandling av ansatte i hovedsak blir oppfylt.
- Regjeringen ble også bedt om å vurdere muligheten for å legge innskuddspensjon på toppen av ytelsesbasert pensjon. I Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) var det foreslått at alle ansatte i et foretak skulle være medlem av samme ordning, og at et

foretak bare skulle kunne ha én ordning for alderspensjon.

- I Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) var det foreslått et alternativ med kollektivt investeringsvalg på foretakets hånd. Det var da lagt til grunn at arbeidstakerne skulle ha en garanti for at verdien på kapitalen ikke ble redusert i løpet av året. Stortinget ba Regjeringen komme tilbake med et forslag om kollektivt investeringsvalg uten årlig 0-garanti.
- Stortinget har bedt Regjeringen komme tilbake med forslag som tillater såkalt lukking av pensjonsordning for nye medlemmer. I Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) var det foreslått å åpne for at de med mindre enn 10 år igjen til pensjonsalder kunne fortsette i den gamle ordningen.
- Stortinget har bedt Regjeringen om å utarbeide regler om fleksible muligheter til å variere innskuddene. I Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) var det lagt opp til et innskuddsfond som skulle kunne benyttes som et fond til utjevning eller annen tilpasning av premiebelastningen til foretaket.

Stortinget ber for øvrig Regjeringen så raskt som mulig komme tilbake til spørsmålet om investeringsvalg i foretakspensjon og til endringer i virksomhetsreglene i forsikring.

Departementet legger opp til at lov om innskuddspensjon skal tre i kraft fra 1. januar 2001, slik Stortinget har lagt stor vekt på, jf. bl.a. Innst. O. nr. 50 (1999-2000). Når det gjelder opprettelse av parallele ordninger, forutsetter det unntak fra de generelle medlemskapsbestemmelsene i lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon. Etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold § 4-2 første ledd kan Kongen, som et unntak fra hovedregelen om at en pensjonsordning opprettet etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal omfatte alle arbeidstakere som har fylt 20 år, i forskrift fastsette at enkelte arbeidsta-

kere i foretaket ikke skal være medlem av pensjonsordningen. Departementet foreslår i dokumentet her tilsvarende forskriftshjemmel tatt inn i lov om foretakspensjon § 3-3. I det utkastet til forskrifter til lov om innskuddspensjon som ble sendt på høring 27. oktober 2000, er det for øvrig tatt inn unntaksbestemmelser om medlemskap for foretak som oppretter parallelle ordninger. Bestemmelsene er tenkt lagt til grunn inntil departementet har gjort en nærmere vurdering av de forhold Stortinget har tatt opp i Innst. O. nr. 2 (2000-2001), og som vil legges fram for Stortinget senere. Når det gjelder spørsmålet om investeringsvalg i ytelsesbasert foretakspensjon, vises det til kapittel 5 i denne proposisjonen. Det vises også til at virksomhetsreglene i forsikring er under utredning av Banklovkommissjonen, og vil bli fulgt opp i den sammenheng.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Erik Dalheim, Grethe G. Fossum, Britt Hildeng, Ottar Kaldhol, Torstein Rudihagen og Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen, fra Kristelig Folkeparti, Valgerd Svarstad Haugland, Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfonn, fra Høyre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, fra Venstre, Terje Johansen, og representanten Steinar Bastesen, viser til merknader i det følgende.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til merknader i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) om lov om innskuddspensjon hvor flertallet sier:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen, mener at den tradisjonelle livnæringen vil komme i en konkurransemessig vanskelig situasjon i markedet for pensjonsprodukter med investeringsvalg dersom det ikke foretas endringer i virksomhetsreglene for forsikring. Flertallet viser til at departementet ikke har vurdert endringer i sentrale virksomhetsregler for forsikring i forbindelse med proposisjonen om innskuddspensjon. Flertallet viser til at spørsmålet om virksomhetsregler i livsforsikring har sentral konkurransemessig betydning. (...) Flertallet viser til at Finansdepartementet i brev datert 13. juli 2000 har gitt Banklovkommissjonen i mandat å foreta en bred gjennomgang av virksomhetsreglene i forsikring med sikte på modernisering i lys av Konkurranseflateutvalgets utredning (NOU 2000:9). Flertallet viser til at Konkurranseflateutvalget blant annet tilrår at virksomhetsreglene i livsforsikring bør utformes slik at livselskapene blir konkurransedyktige i det framtidige sparemarkedet, jf. utredningens avsnitt

5.10.3. Flertallet vil understreke betydningen av at Konkurranseflateutvalgets tilrådinger knyttet til virksomhetsregler i livsforsikring følges opp så raskt som mulig.»

Flertallet legger til grunn at departementet følger opp dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at Regjeringen ved flere anledninger har uttalt at det er et mål at finansnæringen i Norge skal ha konkurransedyktige rammevilkår. Disse medlemmer vil videre viser til at Banklovkommissjonen i brev 13. juli 2000 i fikk i oppdrag å sette i gang en bred gjennomgang av virksomhetsreglene i forsikring, blant annet som en oppfølging av Konkurranseflateutvalgets innstilling, jf. NOU 2000:9. Formålet med en slik gjennomgang er å etablere et tidsmessig, helhetlig regelverk for å sikre norske selskaper rammevilkår for å møte et større innslag av internasjonal konkurranse, og for å gi grunnlag for effektiv drift og et best mulig tilbud til kundene. Denne gjennomgangen skal etter mandatet foreligge innen juli 2001. Disse medlemmer mener at det er viktig å legge grunnlaget for et helhetlig regelverk, og vil avvente Banklovkommissjonens innstilling og Regjeringens oppfølging av denne, før de tar stilling til hvordan virksomhetsreglene for forsikring bør utformes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. O. nr. 50 (1999-2000), Innst. O. nr. 2 (2000-2001) og Innst. S. nr. 180 (1995-1996) Velferdsmeldinga, for sitt prinsipale standpunkt knyttet til pensjonsordninger. Dette medlem vil peke på at dette medlem tidligere har gått imot de forslag som i det framlagte lovforslaget er utredet, men anser dette som tapt og vil nå slutte seg til Regjeringens forslag på de enkelte kapitlene.

2. ENGANGSBETALT FORETAKSPENSJON

Sammendrag

Departementet antar at det kan være foretak som ønsker mulighet til å ha en forsikringsbasert pensjonsordning med dødelighetsarv, men uten den usikkerhet som ligger i premiene knyttet til en ytelsesordning etter lov om foretakspensjon. Departementet er av den oppfatning at arbeidsgruppens forslag fyller denne målsetningen. Dødelighetsarv innebærer at midler etter avdøde forblir i ordningen, og benyttes til videre pensjonsformål til de som lever. Dette bidrar til at en slik ordning kan bli rimeligere enn en ordning hvor midler etter avdøde utbetales til arvingene.

Spørsmålet om slike bestemmelser bør innarbeides i lov om foretakspensjon eller i lov om innskuddspensjon er drøftet i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) Om lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold. Departemen-

tet legger der til grunn at en slik forsikringsordning vil ha mange fellestrekk med foretakspensjonsordninger, og at det vil være mest hensiktsmessig å innarbeide bestemmelser for den som et tillegg til lov om foretakspensjon. Dette var også lagt til grunn i det mandat som ble gitt arbeidsgruppen. Departementet er av den oppfatning at det utkast til bestemmelser som arbeidsgruppen har utarbeidet er vel tilpasset lov om foretakspensjon.

Livsforsikringer med investeringsvalg kan bare tegnes i såkalte fondsforsikringsselskaper. Det har sammenheng med hvorledes forsikringsregelverket er bygd opp, bl.a. med overskuddsfordelingsreglene som skal sikre at kundene tildeles sin del av overskuddet. Gjennom overskuddsdelingen avhenger avkastningen på en kontrakt i et ordinært livsforsikringsselskap av det økonomiske resultatet i hele virksomheten på en annen måte enn ved livsforsikring med investeringsvalg. Å endre dette regelverket vil være en meget omfattende oppgave som vil kreve gjennomgang og eventuelt endring i større deler av lovgivningen og øvrig regelverk for forsikring generelt. Dette var ikke omfattet av arbeidsgruppens mandat. Departementet viser for øvrig til at Banklovkommisjonen 13. juli 2000 ble gitt i mandat av Finansdepartementet å foreta en bred gjennomgang av virksomhetsreglene i forsikring som en oppfølging av Konkurranserefleatutvalgets innstilling, jf. NOU 2000:9. Formålet med en slik gjennomgang er å etablere et tidsmessig og helhetlig regelverk for å sikre norske selskaper rammevilkår for å møte et større innslag av internasjonal konkurranse, og for å gi grunnlag for effektiv drift og et best mulig tilbud til kundene.

Departementet har tatt til etterretning synspunkter som er fremmet i høringen om at begrepet «innskuddssikret» pensjon kan misforstås. Departementet foreslår i stedet at denne ordningen benevnes «engangsbetalt» pensjon. På denne måten får en fram at ordningen er basert på en serie av årlige engangsbetalte premier, men uten at en sikter mot en bestemt endelig ytelse fra ordningen, slik tilfellet er i ytelsesbasert foretakspensjon. På grunnlag av høringsinstansenes merknader er det for øvrig gjort enkelte justeringer og presiseringer av begrepsbruken, og som er omtalt i sammenheng med de relevante bestemmelser.

Spørsmålet om adgang til å kunne kombinere innskuddspensjon og foretakspensjon er drøftet i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) Om lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold, der det bl.a. heter:

«Departementet viser til at kombinasjoner av innskudds- og ytelsesordninger vil kunne virke forskjellig på ulike lønnsnivåer, og at det i praksis trolig ikke er mulig å sikre at prinsippene om forholdsmessighet og likebehandling oppfylles. Departementet vil for eksempel peke på at en kombinert ordning med en «moderat» ytelsesbasert ordning og en innskuddsbasert pensjon på toppen, vil kunne føre til at bare de med relativt høy lønn får vesentlig utbetaling fra ytel-

sesordningen, mens de med lavere lønn pga. høy kompensasjon fra folketrygden, ikke får vesentlige ytelser fra denne, men i praksis henvises til innskuddsordningen. Departementet vil i denne sammenheng påpeke at innskuddsordninger normalt vil eksponere arbeidstakerne sterkere mot finansiell risiko enn det som er tilfellet i ytelsesordninger. En bør unngå å åpne opp for ordninger som forskjellsbehandler grupper av ansatte i samme foretak med hensyn til hvilken risiko de eksponeres for. Spesielt må det anses som uheldig hvis de lavlønnte utsettes for større finansiell risiko enn de øvrige.»

Flertallet i finanskomiteen (alle unntatt Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti) fremmet i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme lovforslag som åpner for adgang til parallelle innskudds- og ytelsesordninger.»

Departementet ser, ut fra behandlingen av lov om innskuddspensjon, liten grunn til ikke å gi adgang til at foretaket har pensjonsordning der enkelte er medlem i en ordning for engangsbetalt alderspensjon, mens andre er medlem enten av en innskudds- eller ytelsesbasert ordning. Det vises til omtale av dette spørsmålet i avsnitt 2.5.

Flertallet i finanskomiteen fremmet i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) videre følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av å legge innskuddspensjon på toppen av en ytelsesbasert pensjon.»

Departementet finner det således ikke naturlig nå å ta stilling til dette i tilknytning til engangsbetalt alderspensjon, men vil komme tilbake til spørsmålet i oppfølgingen av Stortingets behandling av lov om innskuddspensjon, jf. også omtale i avsnitt 2.5.

Verdipapirsentralen tar i sin høringsuttalelse opp behovet for å utarbeide forskrifter, bl.a. for å dekke visse informasjonsbehov. Departementet foreslår inn tatt en generell bestemmelse om informasjonskrav i lovforslaget § 2-8. Bestemmelsen vil få anvendelse også for ytelsesbasert foretakspensjon. Behovet for eventuelle utfyllende forskrifter vil bli vurdert nærmere, og vil i så fall bli sendt på ordinær høring.

Departementet viser til at administrasjonsreserven i forsikring benyttes til å dekke fremtidige kostnader. Hvis administrasjonsreserven skulle avvikles, måtte en finne andre måter å løse dette på, uten at andre forsikringstakere måtte bære kostnaden. Dette kan i visse tilfeller være vanskelig, f.eks. hvis ordningen må opphøre pga. konkurs i foretaket. Departementet finner det derfor ikke aktuelt å oppheve disse bestemmelsene.

Forholdet mellom innbetalinger og ytelser for kvinner og menn er grundig drøftet i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) Om lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold, jf. avsnitt 7.3. Der heter det bl.a.:

«Departementet viser til at bestemmelsen av premieberegningssgrunnlaget ikke er knyttet til lov om innskuddspensjon eller tjenstepensjoner spesielt, men er knyttet til forsikringsvirksomhetsloven, hvor § 7-6 stiller krav om at et forsikringsselskap skal benytte premier som står i rimelig forhold til den risiko som overtas og i forhold til selskapets økonomi. Den årlige premien i livsforsikringsprodukter settes ut fra hvor sannsynlig det er at personer dør før utbetaling skal skje. Dette varierer etter kjønn og alder. Premien avhenger også av alder, slik at eldre er dyrere enn yngre. Denne effekten er mye sterkere enn kjønnsforskjellen. Den informasjon som benyttes må være objektiv, være like tilgjengelig for kunde og forsikringsselskap og ha klar statistisk sammenheng med sannsynligheten for at forsikringstilfellet skal inntre.»

Departementet viser i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) også til at spørsmålet om likebehandling innen en pensjonsordning er svært sammensatt, knyttet til bl.a. omfang av ordningen og utbetalingstid. Det vises også til soliditets- og konkurransemessige forhold i forsikringsnæringen. På denne bakgrunn varslet departementet at det vil bli tatt initiativ til at spørsmålet om kjønnsnøytrale premier utredes på bred basis. Departementet forbereder nå oppnevning av et slikt utvalg.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, tar dette til etterretning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sin generelle merknad under pkt. 1, til Innst. O. nr. 50 (1999-2000) og Innst. O. nr. 2 (2000-2001) der dette medlem går imot å åpne for parallelle innskudds- og ytelsesordninger i samme virksomhet.

2.1 Innskuddspremieplanen

Sammendrag

Departementet støtter arbeidsgruppens vurdering av at foretaket skal fastsette en premiebetalingsplan, og at denne skal inngå som en del av ordningens pensjonsplan. Departementet mener samtidig at det er naturlig å se kravene til innskuddspremieplanen i lys av Stortingets behandling av lov om innskuddspensjon. I Innst. O. nr. 2 (2000-2001) sier komiteens flertall, alle unntatt Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, at det bør være fleksible muligheter til å variere innskuddene fra år til år ut fra foretakenes økonomi. Departementet legger til grunn at disse vurderingene også har relevans i ordninger med engangsbetalt foretakspensjon, og tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med nærmere vurderinger av dette forholdet sammen med de tilsvarende vurderinger som skal foretas knyttet til innskuddene etter lov om innskuddspensjon, jf. også omtale i kapittel 2.5 i proposisjonen.

Når det gjelder spørsmålet om hvilken premie som skal fastsettes i innskuddspremieplanen, legger

departementet til grunn at arbeidsgruppens forslag om å holde kostnader etter beregningsgrunnlaget utenfor, er egnet til å gi medlemmene et best mulig inntrykk av den reelle pensjonssparingen. En slik løsning kan også være egnet til å unngå usikkerhet om hvordan kostnadene skal fordeles mellom medlemmene. Framgangsmåten vil imidlertid føre til at det for foretaket kan være vanskelig å forhindre at økte kostnader slår ut på foretakets pensjonsutgifter. Et alternativ er imidlertid å endre innskuddspremien. Hvis foretaket blir belastet kostnadene etter beregningsgrunnlaget, vil det dessuten ha incentiver til å holde disse kostnadene nede. Departementet støtter derfor arbeidsgruppens forslag om at innskuddspremieplanen skal angi den premie foretaket skal betale eksklusive kostnader etter beregningsgrunnlaget.

Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at bruken av ordet «risikopremier» i arbeidsgruppens lovutkast § 9-6 kan tolkes dithen at eventuelle uføre- og etterlattepensjoner skal være uten oppsparing. Dersom disse risikoytelsene er finansiert med oppsparing, vil medlemmet ved fratreden ha rett til fripolise og tilhørende premiereserve for risikoytelsene. Dersom risikoen inntreier etter opphørt medlemskap, vil fripolisen gi grunnlag for en viss uføre- og etterlattepensjon. Et spareelement vil imidlertid påvirke kostnadsstrukturen i ordningen for foretaket, ved at en relativt større del av forpliktelsene til det enkelte medlem finansieres tidlig i medlemskapet. Departementet ser ikke grunn til å forby risikoytelser finansiert med et spareelement eller uten oppsparing. Forslaget til § 9-6 er derfor endret i forhold til arbeidsgruppens utkast slik at bestemmelsen ikke kan tolkes som et påbud om bruk av rene risikopremier uten oppsparing for de aktuelle ytelsene.

Det vises til at Kredittilsynet har reist spørsmål ved om det bør fastsettes en øvre grense for årlig pensjon fra en engangsbetalt pensjonsordning tilsvarende det som er foreslått gjort gjeldende fra en innskuddsordning, jf. lov om innskuddspensjon § 7-3 fjerde og femte ledd. Departementet er av den vurdering at utbetalingene av engangsbetalt foretakspensjon bør følge tilsvarende retningslinjer som innskuddspensjon. Dette innebærer at maksimal årlig pensjon beregnes med utgangspunkt i det maksimale pensjonsberettigede lønnsnivå etter lov om foretakspensjon § 5-5, dvs. 12 G. Samlet pensjon kan etter forslaget ikke utgjøre mer enn 10,2 G. Fra samlet pensjon skal det ved beregningen av hvor mye som maksimalt kan utbetales fra ordningen, gjøres fradrag for beregnet folketrygd etter reglene i lov om foretakspensjon § 5-5 første ledd. Eventuelt overskytende pensjon skal benyttes til å øke pensjonens varighet. Departementet foreslår inntatt bestemmelsen i § 5-13. Departementet foreslår videre inntatt i § 5-13 en bestemmelse som sikrer jevn utbetaling av pensjon når årlig pensjonsytelse ikke er garantert. Tilsvarende bestemmelse finnes for øvrig i

lov om innskuddspensjon § 7-3 tredje ledd. Bestemmelsen vil etter departementets vurdering også måtte komme til anvendelse på fripolise som forvaltes med individuelt investeringsvalg. Dersom det er behov for nærmere regulering av diskonteringsrenten knyttet til slik utbetaling, legger departementet til grunn at dette kan fastsettes i forskrift med hjemmel i loven § 1-3.

Departementet kan ikke se at det i høringsrunden har framkommet avgjørende innvendinger mot arbeidsgruppens forslag om at det i henhold til ordningens innskuddspremieplan skal kunne betales inn mer til alderspensjon for kvinner enn for menn, eller at innskuddspremiene skal kunne være like store. Større premiebetaling for kvinner er nødvendig for å bidra til at en kvinne på tidspunktet for premiebetalingen får en høyere premiereserve enn en tilsvarende mann, noe som er nødvendig for at ytelsene hvert år skal bli like store, uavhengig av kjønn. Innbetaling av like store premier for kvinner og menn vil føre til at et kvinnelig og et mannlig medlem forventningsvis får utbetalt like mye i samlet alderspensjon. I ordninger uten investeringsvalg innebærer bestemmelsen at innskuddspremien kan fastsettes slik at kvinner og menn garanteres like årlige ytelser, jf. § 2-3. Det vises for øvrig til at departementet i kapittel 4.1 i proposisjonen varsler at det er under forberedelse oppnevning av et utvalg for å se nærmere på spørsmål om kjønnsnøytrale premier.

Forslaget § 2-3 annet ledd og § 4-2 annet ledd må ses i sammenheng. Forslaget § 2-3 innebærer at ytelse opptjent etter pensjonsplanen skal være garantert av forsikringsselskapet eller pensjonskassen for så vidt ikke annet følger av reglene om individuelt investeringsvalg i § 11-2. Dette betyr at pensjonsinnretningen på premiebetalingstidspunktene skal garantere at dette årets innbetalte premie gir en viss minste årlig pensjonsytelse fra fastsatt pensjonsalder og fram til pensjonen etter pensjonsplanen opphører. Av disse garanterte pensjonsytelsene kan det avledes et krav til den premiereserve som skal være avsatt i pensjonsinnretningen for å sikre ytelsene. Det er etter forslaget § 2-3 bare i ordninger med individuelt investeringsvalg etter § 11-2 at det ikke er krav om at en slik minste pensjonsytelse skal være garantert. Også i slike ordninger er det imidlertid et krav at pensjonsrettighetene skal være sikret ved avsetninger i pensjonsinnretningen. Det spesielle for disse ordningene er imidlertid at verdien av investeringsporteføljen til enhver tid avgjør den økonomiske verdien av rettighetene (nåverdien av ytelsene), og derfor også kravet til avsetninger i pensjonsinnretningen. Departementet har på denne bakgrunn omarbeidet definisjonen av opptjent pensjon i forslaget § 4-2 annet ledd noe i forhold til arbeidsgruppens utkast, slik at den klarere får fram sammenhengen mellom summen av de pensjonsrettigheter som er sikret og premiereserven.

Forsikringer etter lov om foretakspensjon, hva enten disse er ytelses- eller engangsbetalte, reguleres av

forsikringsavtaleloven og de bestemmelser som gjelder om informasjon i den loven, jf. bl.a. forsikringsavtaleloven § 9-3. Departementet mener likevel at også lov om foretakspensjon bør inneholde regler som sikrer arbeidstakerne et godt bilde av regelverket, medlemmenes rettigheter, premiene og hvilken alderspensjon medlemmene kan forvente å få, samt om endringer av betydning. Departementet foreslår tatt inn bestemmelser om dette i forslag til ny § 2-8 om informasjon til arbeidstakerne. Bestemmelsen tilsvarende lov om innskuddspensjon § 2-7.

Departementet kan ikke se at det har innkommet merknader mot arbeidsgruppens forslag om at lov om foretakspensjon § 3-9, om at det kan fastsettes i regelverket at arbeidstakere som har mindre enn 10 år igjen til pensjonsalder ikke skal opptas som medlemmer, ikke skal gjøres gjeldende for engangsbetalt alderspensjon, og deler arbeidsgruppens vurdering av at bestemmelsen ikke bør få anvendelse for engangsbetalt alderspensjon, jf. lovforslaget § 3-9 nytt fjerde ledd.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til Regjeringens vurderinger og forslag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at det er viktig å finne fram til ordninger som ikke forskjellsbehandler kvinner og menn, verken i arbeidslivet eller som pensjonister. Flertallet har merket seg at Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal utrede spørsmålet om kjønnsnøytrale premier på bred basis. Det vil, etter flertallets oppfatning, være et viktig bidrag til den videre behandlingen av spørsmålet om ulike premier for kvinner og menn for all pensjonsvirksomhet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sin generelle merknad under pkt. 1 og til Innst. O. nr. 2 (2000-2001) der dette medlem går imot forslag som forskjellsbehandler kvinner og menn i pensjonsspørsmål, og som gjør kvinnelig arbeidskraft dyrere enn mannlig. Dette medlem ber Regjeringen skynde på arbeidet i utvalget som skal se nærmere på spørsmålet om kjønnsnøytrale premier.

2.2 Forvaltningen av pensjonskapitalen

2.2.1 Innledning

Sammendrag

Departementet støtter arbeidsgruppens forslag om at engangsbetalt foretakspensjon bør kunne opprettes med eller uten investeringsvalg for alderspensjon. Et eventuelt investeringsvalg skal kunne legges til det

enkelte medlem (individuell investeringsportefølje). Ut fra merknadene fra flertallet i finanskomiteen i Innst. O. nr. 2 (2000-2001), vil departementet foreløpig ikke åpne for ordning med kollektivt investeringsvalg. Departementet er videre også enig i at premiefond bør kunne forvaltes med investeringsvalg, og at det bør stilles visse krav til sammensetningen av investeringsporteføljen.

Komiteens merknader

Komiteen viser til respektive merknader i det følgende.

2.2.2 Forvaltning av premiereserve

2.2.2.1 Engangsbetalt foretakspensjon uten investeringsvalg

Sammendrag

Høringsinstansene har hatt få merknader knyttet til reglene om forvaltning av midler i engangsbetalt alderspensjon uten investeringsvalg. I ordning uten investeringsvalg kjøper foretaket hvert år, på bakgrunn av premiene beregnet etter innskuddspremieplanen, en forsikring med en pålydende pensjon.

Ordning uten investeringsvalg vil kunne opprettes i ordinært livsforsikringselskap eller i pensjonskasse. Det følger av forslaget § 2-3 annet ledd at medlemmenes ytelse skal være garantert av institusjonen, og sikret av pensjonsinnretningen på bakgrunn av den premiereserven som følger av beregningsgrunnlaget for forsikringsavtalen, jf. forslaget § 9-1. Det er derfor institusjonen som i en ordning uten investeringsvalg hefter for den pensjon som er opptjent på bakgrunn av de innbetalte premier. Beregningsgrunnlaget, herunder grunnlagsrenten, sikrer at institusjonen garanterer for ytelsene og den nødvendige utvikling i premiereserven. Ytelsene kan imidlertid over tid bli større enn det som opprinnelig ble sikret ved foretakets premiebetaling. Det skyldes at det overskudd som tilfaller kunden etter forsikringsvirksomhetsloven § 8-1, skal fordeles mellom medlemmene og ordningens premiefond etter regler som fastsatt i ordningens regelverk, jf. forslaget § 5-2 fjerde ledd. Avkastning som ikke tilføres medlemmene skal overføres til ordningens premiefond. Loven spesifiserer således at avkastning enten skal tilføres premiereserven og benyttes som engangspremie for nye ytelse, eller tilføres premiefondet. Departementet anser likevel at bestemmelsen ikke er til hinder for at ordningen opparbeider såkalte betingede rettigheter i form av tilleggsavsetninger og kursreserver, slik praksis er også for ytelsesbaserte ordninger.

Departementet er enig i arbeidsgruppens forslag til regler om kapitalforvaltning og fordeling av overskudd i ordning uten investeringsvalg. Ordlyden i forslaget § 4-2 annet ledd er noe endret i forhold til arbeidsgruppens utkast (§ 4-3 annet ledd) for tydeligere

å få fram at det vil være avkastning ut over avkastning etter beregningsgrunnlaget som benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

2.2.2.2 Engangsbetalt foretakspensjon med kollektivt investeringsvalg

Sammendrag

I Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) side 61 ga departementet, i tilknytning til forslaget om kollektivt investeringsvalg i innskuddspensjon, uttrykk for det syn at beslutningsmyndighet og risiko i hovedsak må plasseres samme sted, og at medlemmet derfor ikke skulle kunne belastes tap som følge av arbeidsgivers investeringsbeslutninger. Departementets forslag om regler for investeringsvalg tillagt foretaket var basert på dette syn. I Innst. O. nr. 2 (2000-2001) uttaler et flertall i finanskomiteen, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, at:

«Flertallet mener at et krav om årlig 0-garanti utgjør en uheldig fokusering på eventuell kortsiktig verdireduksjon i arbeidstakerens pensjonskapital, og går inn for at dette årlige kravet bortfaller og ber Regjeringen komme tilbake med forslag i tråd med dette.»

Arbeidsgruppens utkast til regler om kollektivt investeringsvalg er basert på de samme forutsetninger om at beslutningsmyndighet og risiko bør høre sammen, som departementets forslag til regler om kollektivt investeringsvalg i ordning med innskuddspensjon, jf. Ot.prp. nr. 71 (1999-2000). I forhold til de innvendinger finanskomiteen framførte mot de foreslåtte reglene om årlig 0-garanti i forslag til lov om innskuddspensjon, kan det bemerkes at arbeidsgruppens utkast tar som utgangspunkt at det er ytelsene, som for de flestes vedkommende først vil komme til utbetaling mange år fram i tid, som skal garanteres. Departementet har likevel funnet det hensiktsmessig å vurdere reglene for kollektivt investeringsvalg etter lov om innskuddspensjon og i ordning med engangsbetalt foretakspensjon samlet. Departementet vil derfor komme tilbake med en vurdering av regler om kollektivt investeringsvalg i engangsbetalt foretakspensjon etter lov om foretakspensjon i tilknytning til den varslede vurdering av reglene om kollektivt investeringsvalg i lov om innskuddspensjon, jf. kapittel 2.5 i proposisjonen.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at et flertall i komiteen i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) om lov om innskuddspensjon (jf. innstillingens avsnitt 9.4) gikk inn for oppmykning av modellen med kollektivt investeringsvalg for bedriften tilsva-

rende det Kredittilsynet gikk inn for i forbindelse med høringen. Finanskomiteens flertall gikk inn for en modell der bedriften ikke har noe ansvar for å dekke tap på investeringsporteføljer, og tilsvarende at all avkastning av investeringsporteføljen tillegges pensjonskapitalen. På denne bakgrunn vil heller ikke institusjonen få noe subsidiært ansvar for bedriftens investeringsvalg. Flertallet gikk videre inn for at pensjonskapital knyttet til arbeidstakere som nærmer seg pensjonsalder (for eksempel har 5-7 år igjen) bør kunne flyttes over til investeringsporteføljer med lavere risikoprofil. Loven åpner for tegning av avkastningsgaranti, men flertallet i finanskomiteen gikk inn for at dette ikke bør være et obligatorisk krav.

Flertallet viser til at modellen om kollektivt investeringsvalg i lov om innskuddspensjon har sitt motstykke til modellen om kollektivt investeringsvalg for engangsbetalt foretakspensjon. I proposisjonen (s. 33) framgår det at departementet har funnet det hensiktsmessig å vurdere reglene for kollektivt investeringsvalg etter lov om innskuddspensjon og i ordning med engangsbetalt foretakspensjon samlet. Departementet varsler at det vil komme tilbake med dette senere, sammen med de problemstillinger som skal utredes nærmere i forbindelse med lov om innskuddspensjon.

Flertallet vil vise til at Kredittilsynet i høringen om engangsbetalt foretakspensjon har gått inn for samme oppmykning av modellen med kollektivt investeringsvalg som tilsynet gikk inn for i forbindelse med lov om innskuddspensjon, og som ble støttet av finanskomiteens flertall. Det framgår av Kredittilsynets høringsuttalelse datert 2. august at det er enkelt å implementere modellen lovteknisk, og tilsynet har også gitt et konkret forslag til hvordan dette kan gjøres. Kredittilsynets konkrete forslag til modell er omtalt i høringsuttalelse datert 2. august til Finansdepartementet (s. 5-7) og er i tråd med finanskomiteens merknader om modellen med kollektivt investeringsvalg ved behandlingen av lov om innskuddspensjon. Det antas ut fra dette at modellen med kollektivt investeringsvalg for engangsbetalt foretakspensjon og innskuddspensjon kan implementeres raskt.

Flertallet legger stor vekt på at de ulike investeringsvalgsmodellene regulert i lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon trer i kraft samtidig og så tidlig som mulig i 2001.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til merknad sammen med Sosialistisk Venstreparti i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) pkt. 9.4 om ordning der foretaket står for investeringsvalg. I merknaden understreket disse medlemmer at det er et viktig prinsipp at ansvar og beslutningsmyndighet henger sammen, og at foretaket derfor ikke bør kunne forvalte medlemmenes pensjonskapital, og potensielt kunne velge stor risiko, uten også å ha et økonomisk

ansvar for forvaltningen. Disse medlemmer ønsket derfor en nullgaranti i ordningen der foretaket står for investeringsvalget.

Disse medlemmer har tatt til etterretning at flertallet ønsket en ordning uten nullgaranti, og at flertallet ba Regjeringen komme tilbake med et forslag til ordning i tråd med dette. På denne bakgrunnen slutter disse medlemmer seg til forslaget nedenfor.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, minner om at de andre uavklarte forhold knyttet til lov om innskuddspensjon bør Regjeringen komme til Stortinget med senest april 2001.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av februar 2001 fremme forslag som åpner for kollektivt investeringsvalg for engangsbetalt foretakspensjon, samt med kollektivt investeringsvalg i innskuddspensjon, basert på Kredittilsynets forslag, samt finanskomiteens føringer i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) om lov om innskuddspensjon.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader i Innst. O. nr. 2 (2000-2001). Dette medlem vil understreke viktigheten av at medlemmenes pensjonskapital skal beskyttes mot verdifall når foretaket velger risikoprofil. Foretaket bør ikke kunne forvalte medlemmenes pensjonskapital, og potensielt kunne velge investeringer med betydelig risiko, uten å ha et økonomisk ansvar for forvaltningen. Beslutningsmyndighet og ansvar må høre sammen.

Dette medlem slutter seg til Regjeringens forslag.

2.2.2.3 Engangsbetalt foretakspensjon med individuell investeringsportefølje

Sammendrag

Arbeidsgruppen foreslår at medlemmene skal kunne gis et individuelt investeringsvalg innenfor den pensjonsinnretning hvor foretaket har opprettet ordningen, jf. forslaget § 11-2. Verdien av medlemmets pensjonsrettigheter tilhørende en engangsbetalt foretakspensjon med individuell investeringsportefølje avhenger av verdiutviklingen på eiendelene, med mindre det er knyttet en avkastningsgaranti til avtalen. En slik avkastningsgaranti betales særskilt, og garanterer medlemmet en viss finansiell minsteavkastning på premiereserven. Medlemmene vil i en slik ordning ikke erverve rett til noen bestemt pensjonsytelse, men til en premiereserve som skal benyttes til pensjon ved oppnådd pensjonsalder.

Departementet legger til grunn at kollektiv forvaltning av kapitalen vil være relevant i mange foretaksordninger. Andre foretak kan mangle ønske eller ressurser til å ta på seg et slikt ansvar. Mulighet til å

opprette ordninger med individuelt investeringsvalg innen de rammer loven gir, kan i slike tilfeller være et alternativ, og som kan bidra til at flere foretak oppretter pensjonsordning for sine ansatte.

Departementet kan ikke se at det i høringsrunden har framkommet tungtveiende innvendinger mot de foreslåtte regler om individuell investeringsportefølje, jf. forslaget § 11-2, og departementet slutter seg til arbeidsgruppens utkast til regler om slik ordning.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

2.2.3 Premiefond med investeringsportefølje

Sammendrag

Departementet deler arbeidsgruppens vurdering av at premiefondet også bør kunne forvaltes med investeringsvalg, og at dette bør ses uavhengig av om forvaltningen av midlene i ordningen for øvrig er basert på investeringsvalg. Bestemmelsen om investeringsvalg på midlene i premiefondet åpner for at disse midlene vil kunne forvaltes i fondsforsikringssselskap eller i forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Det er ikke knyttet såkalt dødelighetsarv til midlene i premiefondet. Etter forsikringsvirksomhetsloven § 7-1 første ledd kan et forsikringssselskap bare drive forsikringsvirksomhet og virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet. Departementet antar at bakgrunnen for Kredittilsynets merknad om forholdet til forsikringsvirksomhetsloven § 7-1, baserer seg på at det ikke er knyttet risiko til liv eller helse til slik forvaltning av premiefondet. Det kan derfor reises spørsmål ved om et premiefond forvaltet med investeringsvalg i et fondsforsikringssselskap er å anse som et selvstendig kapitaliseringsprodukt, og at det derfor må knyttes en avkastningsgaranti til premiefondet. Etter departementets vurdering kan forvaltning av premiefondet anses som virksomhet som henger naturlig sammen med forsikringsvirksomhet, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 7-1 første ledd. Departementet anser derfor at det ikke er nødvendig for fondsforsikringssselskaper å knytte en avkastningsgaranti til eventuell forvaltning av premiefondet.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens vurderinger.

2.2.4 Generelle krav til investeringsporteføljens sammensetning

Sammendrag

Etter departementets vurdering er det et generelt behov for å sikre at kapitalen i pensjonsordninger med investeringsvalg forvaltes med et visst minimum av diversifisering og at de eiendelene som inngår for øvrig har en viss kvalitet. Arbeidsgruppen har foreslått

regler om at en investeringsportefølje, i tillegg til kontanter og tilsvarende likvider, skal kunne bestå av eiendeler i verdipapirfond og andeler i en særskilt investeringsportefølje, jf. forslaget § 11-4. For den særskilte investeringsporteføljen gjelder verdipapirfondloven §§ 4-4 til 4-7 så langt de passer. Dette innebærer bl.a. at det må være en viss spredning også blant de eiendelene som inngår i en eventuell særskilt investeringsportefølje.

Etter departementets vurdering vil det foreslåtte kravet bidra til å redusere investeringsporteføljens markedsrisiko. Departementet anser at dette kan være en effektiv måte å redusere markedsrisikoen på i ordninger med investeringsvalg. Departementet er ikke av den oppfatning at EØS-avtalen er til hinder for at arbeidsgruppens forslag gjennomføres. Departementet viser i denne sammenheng til at forslaget har til hensikt å begrense risikoen i ordningene (enten for medlemmene eller foretaket), og ikke vil påvirke plasseringsmulighetene til de institusjoner som tilbyr ordningene for den kapital disse selv bærer risikoen for. Departementet vil i denne sammenheng understreke at kravet ikke vil få generell anvendelse for de produkter som selges, verken av institusjoner som har hovedsete i Norge eller i utlandet, men utelukkende får anvendelse på de relevante pensjonsproduktene. Alternative krav for å sikre pensjonsrettighetene i ordningen, f.eks. utvidede krav om bruk av avkastningsgaranti, ville videre kunne få vesentlig større betydning for porteføljens sammensetning enn de krav arbeidsgruppen har foreslått i § 11-4. Etter departementets syn vil reglene ikke være til hinder for fri bevegelse av kapital eller tjenester innenfor EØS-området. Departementet støtter derfor arbeidsgruppens forslag om at en investeringsportefølje skal kunne bestå av andeler i verdipapirfond, andeler i en særskilt investeringsportefølje og kontanter og tilsvarende likvider, jf. forslaget § 11-4 i proposisjonen.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

2.2.5 Nærmere om løpende pensjoner

Sammendrag

Bestemmelsene om regulering av løpende pensjoner på bakgrunn av midler i pensjonistenes overskuddsfond er av arbeidsgruppen foreslått flyttet uten realitetsvirkninger til §§ 5-10 til 5-12.

I ordninger med ytelsesbasert foretakspensjon vil pensjoner under utbetaling være garanterte. Avkastning, dvs. tilførsel av midler ut over det som følger av beregningsgrunnlaget for garanterte ytelser, på premiereserven til pensjoner under utbetaling skal etter forslaget § 11-1 tredje ledd overføres til pensjonistenes overskuddsfond. Bestemmelsene om regulering av pensjoner under utbetaling i forslaget § 5-10 til § 5-12, vil derfor ha samme grunnleggende funksjon i

en ytelsesbasert ordning med investeringsvalg som i en ytelsesbasert ordning uten investeringsvalg. Departementet støtter derfor arbeidsgruppens forslag om å gjøre forslaget § 5-10 til § 5-12 gjeldende for ytelsesbaserte ordninger med investeringsvalg.

Har ordningen individuelt investeringsvalg, vil eventuell positiv avkastning på premiereserven i sin helhet tilføres medlemmets pensjonskonto, og således senere danne grunnlag for høyere alderspensjon, jf. forslaget § 11-2 tredje ledd. Det er ikke gjort unntak for premiereserve knyttet til pensjon under utbetaling. Premiereserven i en slik ordning vil derfor, og dersom det er grunnlag for det, reguleres på bakgrunn av avkastningen også uten bestemmelser som angitt i forslaget § 5-10 til § 5-12. Bestemmelsen om regulering av pensjoner under utbetaling på bakgrunn av midler tilført pensjonistenes overskuddsfond, må derfor antas å ha mindre betydning i ordninger med individuelt investeringsvalg. Den finansielle bæreevnen til pensjonistenes overskuddsfond vil videre være vesentlig lavere enn i ordninger hvor fondet overføres overskudd på premiereserven til alderspensjoner under utbetaling. Skal alderspensjon omfattes blant de pensjoner som skal reguleres på bakgrunn av midlene i pensjonistenes overskuddsfond, vil dette i betydelig grad kunne svekke grunnlaget for regulering av eventuelle løpende uføre- og etterlattepensjoner. Ved individuelt investeringsvalg kan rett til tilskudd fra pensjonistenes overskuddsfond videre føre til at en eventuell gevinst beholdes, mens et eventuelt tap blir dekket. Dette vil kunne stimulere til uønskede avveininger av risiko blant pensjonistene. Departementet anser derfor at bestemmelsene om regulering av løpende pensjoner på bakgrunn av midler i pensjonistenes overskuddsfond ikke bør gjøres gjeldende for alderspensjon i ordninger med individuelt investeringsvalg. Departementet viser i denne sammenheng til lovforslaget § 4-7 første ledd annet punktum om at det skal utstedes fripoliser for medlemmer som går av med pensjon i ordninger med individuelt investeringsvalg. Etter departementets vurdering gjør ikke de samme hensyn seg gjeldende i engangsbetalt ordning uten investeringsvalg, og departementet foreslår derfor at forslaget § 5-10 til § 5-12 gjøres gjeldende for pensjon fra slik ordning. For nærmere omtale av årlig utbetaling av pensjon i ordning hvor pensjonen ikke er garantert vises det til omtale i kapittel 4.2.4 i proposisjonen.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

2.3 Opphør av medlemskap og sammenslåing av pensjonsrettigheter

Sammendrag

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag om at reglene om opphør av medlemskap og retten til opptjent pensjon og premiereserve i engangsbe-

talt ordning, baseres på reglene i lov om foretakspensjon, jf. foretakspensjonsloven § 4-6.

Kredittilsynet har vist til at det i lov om innskuddspensjon § 6-5 tredje ledd er fastsatt at årlig innskudd til alderspensjon ikke kan overstige det beløp, justert for utviklingen i folketrygdens grunnbeløp, som ble innbetalt til alderspensjonskontoen siste år arbeidstakeren var medlem av pensjonsordningen. Departementet slutter seg til tilsynets uttalelse om at det bør vurderes om fortsettelsesforsikring for engangsbetalt alderspensjon bør ha samme mulighet for regulering av innbetalte beløp. Departementet kan imidlertid ikke se at det er tilstrekkelig grunnlag for en tilsvarende bestemmelse for ytelsesbaserte pensjonsordninger. Departementet foreslår etter dette at en tilsvarende bestemmelse som i lov om innskuddspensjon § 6-5 tredje ledd tas inn i lov om foretakspensjon § 4-9 annet ledd nytt annet punktum, og at denne kun gjelder engangsbetalte alderspensjonsordninger.

FNH foreslår at premiereserve under 20 pst. av G går til premiefondet for å unngå svært små fripoliser med relativt høye administrasjonskostnader. Departementet viser til at den nedre grense for rett til pensjonskapital i form av fripolise er definert ut i fra ansettelsesforholdets varighet og ikke ut i fra størrelsen på premiereserven. Den nedre grense er således satt til 12 måneders tjenestetid i så vel lov om foretakspensjon § 4-6 annet ledd som i lov om innskuddspensjon § 6-1 annet ledd. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å etablere en avvikende ordning for engangsbetalte pensjoner.

Departementet slutter seg videre til arbeidsgruppens forslag om at det bør åpnes for en adgang til sammenslåing av fripoliser fra ytelsesbaserte og engangsbetalte pensjonsordninger. Departementet viser til at en fripolise uansett er å anse som en forsikring. Departementet legger til grunn at seleksjonsproblemer således ikke vil være av noen vesentlig betydning. Adgangen til sammenslåing av fripoliser antas videre å redusere institusjonenes administrasjonskostnader knyttet til hvert enkelt forsikringsforhold. Departementet anser det på denne bakgrunn som en fordel dersom antallet små fripoliser kan reduseres som følge av muligheten til å slå sammen fripoliser.

Det kan stilles spørsmål ved om hvem som skal ha ansvaret for et eventuelt verdifall i en portefølje der medlemmet har sluttet i foretaket og arbeidsgiver betalte avkastningsgarantien. Spørsmålet er hvordan en eventuell fortsatt avkastningsgaranti skal finansieres når arbeidstakers oppsparte midler knytter seg til en fripolise. Etter departementets syn kan arbeidsgiver ikke være ansvarlig for å betale kostnaden ved en avkastningsgaranti etter at arbeidstaker har sluttet i foretaket.

Midler knyttet til fripolise utstedt til medlem som har sluttet i foretaket, omfattes ikke av pensjonsordningens midler. I motsetning til pensjonsplanen, som

er et rettsforhold mellom institusjon og foretak, så er fripolisen et rettsforhold mellom institusjonen og det tidligere medlemmet. Institusjonen må ha særskilt godtgjørelse for dekning av garantirisikoen. Spørsmålet blir da om medlemmet selv må bære denne kostnaden, eller om kostnadene kan dekkes ved å tære på selve premiereserven. Det bør være opp til medlemmet selv å ta stilling til om det skal knyttes en avkastningsgaranti til fripolisen og om kostnadene skal dekkes av premiereserven eller av ytterligere tilskudd fra medlemmet selv. Departementet ser etter dette ingen grunn til å utelukke medlemmet fra muligheten til å dekke avkastningsgarantien fra premiereserven.

Det er altså medlemmet selv som må dekke institusjonens særskilte godtgjørelse for dekning av garantirisikoen (jf. forslaget § 11-5 tredje ledd). Dersom medlemmet lar fripolisen bli stående i et fondsforsikringsselskap, og ikke eksplisitt tegner en avkastningsgaranti, forblir fripolisen uten avkastningsgaranti og medlemmet må selv bære risikoen for eventuell verdi-reduksjon. Departementet gjør oppmerksom på at medlemmet kan velge å flytte fripolisen til et ordinært livselskap.

Komiteens merknader

K o m i t e e n slutter seg til Regjeringens forslag.

2.4 Omdanning av engangsbetalt foretakspensjon

Sammendrag

Departementet er enig med arbeidsgruppen i at omdanning fra en innskuddsbasert pensjonsordning til pensjonsordning etter loven her må skje ved avvikling av den opprinnelige pensjonsordningen, jf. innskuddspensjonsloven § 13-3. Departementet er videre enig med arbeidsgruppen i at omdanning mellom ytelsesbasert foretakspensjon og engangsbetalt foretakspensjon ikke forutsetter en avvikling av den opprinnelige pensjonsordningen, men kan skje ved endringer i regelverket i pensjonsplanen, jf. foretakspensjonsloven § 5-8. Dette vil i tilfelle være en sak for foretaket og styringsgruppen, jf. § 2-4.

Departementet slutter seg til Aktuarforeningens forslag om å ta inn regler om omdanning i lov om foretakspensjon. Departementet går etter dette inn for å ta inn en egen bestemmelse i foretakspensjonsloven om omdanning fra ytelsesbasert til engangsbetalt pensjonsordning og omvendt, jf. forslaget til § 15-5.

Det vil kunne være noe ulike krav til reserveavsetning i ytelsesbaserte pensjonsordninger i forhold til innskuddsbaserte. Kravene til reserveavsetninger vil derfor kunne endres ved flytting eller omdanning. Kredittilsynet etterlyser nærmere regler om hvordan man da skal forholde seg, og mener at reglene i § 4-12 bør gjelde tilsvarende.

Departementet er enig i merknadene fra Kredittilsynet, FNH og Aktuarforeningen i at det er behov for nærmere lovbestemte regler om medregning og premiereserve ved omdanning fra engangsbetalt pensjonsordning til ytelsesbasert pensjonsordning, og legger til grunn at reglene i § 4-12 skal gjelde tilsvarende så langt de passer. Nærmere regler for engangsbetalte ordninger kan eventuelt gis i form av forskrift ved behov.

Kredittilsynet mener det må fastsettes regler om hvordan midler i tilleggsavsetninger skal anvendes ved flytting av ordning fra tradisjonelt livsforsikringsselskap til fondsforsikringsselskap. Departementet kan ikke se at det er behov for særskilte regler om dette (og i tilfellet tilsvarende for kursreserver). Departementet antar i likhet med Kredittilsynet at midlene i tilfelle vil måtte overføres til pensjonsordningens premiefond, dog slik at deler av tilleggsavsetningene vil måtte holdes tilbake i avgivende selskap i forhold til hvor stor del av pensjonskapitalen som blir holdt tilbake. Dersom premiefondet overstiger grensen på 10 ganger årets premie, legger departementet til grunn at overskytende midler må overføres til foretaket mot beskatning.

Ved partiell flytting vil det selskap som avgir et medlem kunne måtte sette av/holde tilbake reserver samtidig som det kan bli behov for å kapitalisere opp i medlemmets nye selskap. Departementet kan likevel ikke se at det er tilstrekkelig grunn til et lovpålagt forbud mot slik splitting. Departementet antar det eventuelt vil kunne tas inn regler i pensjonsplanen om dette. Hvis det skulle vise seg å være behov for ytterligere regulering, kan det vurderes å gjøre dette i utfyllende forskrift.

Når det gjelder faren for ulemper i forbindelse med arbitrasje som Aktuarforeningen uttrykker bekymring for, så viser departementet til at det vil påløpe kostnader i forbindelse med omdanning og flytting som vil redusere incentivet til rent arbitrasjemotivert flytting. I tillegg til flyttekostnadene må pensjonsplanen endres. Departementet antar at dette vil redusere faren for arbitrasje vesentlig. Ellers viser departementet til muligheten til å fastsette nærmere bestemmelser i forskrift i henhold til den generelle forskriftshjemmelen i lov om foretakspensjon § 1-3.

Komiteens merknader

K o m i t e e n slutter seg til Regjeringens vurderinger og forslag.

3. YTELSESBASERT FORETAKSPENSJON MED INVESTERINGSVALG

Sammendrag

Departementet støtter i hovedsak arbeidsgruppens forslag til regler, slik at ytelsesbasert foretakspensjon skal kunne opprettes med investeringsvalg knyttet til

premiereserven for alderspensjon. Departementet er for øvrig enig med arbeidsgruppen i at foreslått § 11-1 legges til grunn i dette tilfellet.

I ytelsesbaserte ordninger med investeringsvalg for premiereserven er det nødvendig å fastsette et beregningsgrunnlag for ordningen, herunder en diskonteringsrente som benyttes for å beregne ytelsene. Arbeidsgruppen har ikke foreslått nærmere regler om hvordan dette beregningsgrunnlaget skal utformes. Etter departementets vurdering vil det ikke være hensiktsmessig å fastlegge nærmere regler om utformingen av beregningsgrunnlaget i lov om foretakspensjon. Departementet antar imidlertid at beregningsgrunnlaget for ordningene i praksis vil være slik utformet at institusjonen, i det minste for ett år om gangen, garanterer for beregningsgrunnlagets forutsetninger om kostnader og risiko, dvs. være økonomisk ansvarlige ved eventuelle underskudd på risiko- og omkostningselementet innenfor en slik tidshorison (uten å justere beregningsgrunnlagets forutsetninger). Foretakets ansvar for å skyte til midler, jf. forslaget § 11-1 fjerde ledd, er således etter departementets vurdering særlig aktuelt, men ikke nødvendigvis avgrenset til de tilfeller hvor den finansielle avkastningen på investeringsporteføljen er lavere enn den diskonteringsrente som er benyttet for ordningen.

Departementet legger til grunn at beregningsgrunnlaget vil måtte være av en slik karakter at det ut fra de ytelser som er opptjent, på en entydig måte bestemmer størrelsen på premiereserven, og at beregningsgrunnlaget vil måtte legges til grunn for beregningen av de pliktige avsetningene (premiereserven) i ordningen. Departementet mener ut fra dette at det, til et gitt beregningsgrunnlag, ikke vil være tvil om kravet til premiereservens størrelse. Departementet mener at begrepet avkastning i forslaget § 11-3 må ses i sammenheng med kravet til premiereservens størrelse, slik at midler tilført ordningen ut over det som er nødvendig for å tilfredsstille dette kravet, er å anse som slik avkastning som etter forslaget § 11-1 tredje ledd skal overføres til premiefond eller pensjonistenes overskuddsfond. Det er derfor flere forhold enn selve fondsavkastningen (finansiell avkastning på investeringsporteføljen) som påvirker hvor stor avkastning foretaket etter forslaget § 11-1 tredje ledd kan og skal overføre til premiefondet. Bl.a. vil en høyere diskonteringsrente isolert sett føre til redusert avkastning etter forslaget § 11-1 tredje ledd. Departementet foreslår å endre ordlyden i § 11-1 tredje ledd noe i forhold til arbeidsgruppens utkast, slik at det ovenfor omtalte forholdet til ordningens beregningsgrunnlag kommer klarere fram. Departementet deler arbeidsgruppens syn på at slik avkastning i en ytelsesbasert ordning må overføres til foretakets premiefond. Unntaket fra denne regelen er den rett medlemmer med løpende pensjon har til å få denne regulert, i den grad avkastning på tilhørende premiereserve gir grunnlag for dette, jf.

også foreslått § 11-1 tredje ledd. Bestemmelsen i forslaget § 11-1 tredje ledd gir således en utfyllende beskrivelse av hvordan avkastning på premiereserven for alderspensjon skal anvendes i den aktuelle ordning.

I en ytelsesbasert ordning med investeringsvalg er det helt sentralt at ansvaret for ordningens forpliktelser overfor de forsikrede og deres garanterte ytelser ivaretas på en god måte. Departementet er av den oppfatning at institusjonen etter lovforslaget har en selvstendig plikt til å påse at premiereserven i en ytelsesbasert ordning til enhver tid utvikler seg som forutsatt i ordningens beregningsgrunnlag. Dette følger etter departementets vurdering bl.a. av forslaget § 2-3, om at institusjonen skal garantere for opptjente ytelser, og forslaget § 9-1 om at premiereserven for en pensjonsordning til enhver tid skal være så stor at den etter beregningsgrunnlaget er tilstrekkelig til å sikre den rett til pensjon som medlemmene har opptjent. Det vises i denne sammenheng også til at institusjonen bl.a. har en plikt til å se til at det ved beregning av avsetningene for de enkelte forsikringskontrakter benyttes samme beregningsgrunnlag som ved beregningen av premien, jf. forskrift 15. september 1997 om premier og forsikringsfond i livsforsikring. Negativ eller utilstrekkelig (i forhold til forutsetninger i ordningens beregningsgrunnlag) verdiutvikling på investeringsporteføljen vil derfor etter lovforslaget verken påvirke opptjent pensjon eller tilhørende premiereserve. Sett fra institusjonens side vil imidlertid et slikt forløp, avhengig av forsikringsforholdets art, herunder om det er tegnet avkastningsgaranti (lik diskonteringsrenten i beregningsgrunnlaget), kunne utløse en fordring på foretaket, jf. forslaget § 11-1 fjerde ledd. Institusjonen må derfor ved opprettelse av ytelsesbaserte ordninger med investeringsvalg, vurdere både markedsrisikoen på investeringsporteføljen og kredittverdigheten til foretaket.

Departementet mener premiereserven til en ytelsesbasert ordning med investeringsvalg må beregnes like ofte som i andre ytelsesbaserte ordninger, og uavhengig av om foretakets plikt til å foreta tilskudd for å dekke forpliktelsen utløses på årlig basis. Departementet anser for øvrig at forslaget § 11-1 fjerde ledd ikke er til hinder for at foretaket og institusjonen avtaler at foretakets tilskudd beregnes og foretas oftere enn en gang pr. år. Ved manglende tilskudd fra foretaket kan og skal ordningen bringes i opphør og fripoliser utstedes. Departementet vurderer det da slik at institusjonens ansvar for å kapitalisere ordningen iht. forutsetningene i beregningsgrunnlaget gjelder fram til det tidspunkt hvor fripoliser er utstedt, jf. nærmere omtale i avsnitt 4.4 i proposisjonen. Medlemmer som fortsatt ønsker å beholde garanterte ytelser, vil måtte overføre fripolisen til et ordinært forsikringssselskap. Dersom medlemmet eventuelt beholder fripolisen i institusjonen, vil medlemmet ha investeringsvalg på

polisen og bære avkastningsrisikoen på vanlig måte. For eventuell avkastningsgaranti på slik fripolise skal institusjonen kreve en særskilt godtgjørelse på ordnære vilkår.

Som det framgår av drøftingen ovenfor, er departementet av den oppfatning at det i en ytelsesbasert ordning med investeringsvalg er nødvendig å skille mellom ordningens diskonteringsrente og den eventuelle finansielle avkastningsgaranti foretaket kan tegne i institusjonen. Departementet vil imidlertid presisere at dette skillet etter forslaget bare vil ha betydning for forholdet mellom foretaket og institusjonen. Institusjonen vil, uavhengig av foretakets tilskudd for å dekke eventuelt manglende finansiell avkastning, overfor de forsikrede garantere at premiereserven utvikler seg som forutsatt. For medlemmer vil altså diskonteringsrenten også framstå som en avkastningsgaranti. Dette framgår av forslaget § 11-1 fjerde ledd. Institusjonenes primære økonomiske ansvar vil være knyttet til den avkastningsgaranti som foretaket eventuelt har betalt for ved en særskilt premie, mens den vil ha et sekundært økonomisk ansvar også for diskonteringsrenten i beregningsgrunnlaget. Gitt at forutsetningene i beregningsgrunnlaget knyttet til risiko og omkostninger oppfylles, åpner lovforslaget i tråd med dette for følgende tre situasjoner:

- Dersom faktisk finansiell avkastning på investeringsporteføljen et år er høyere enn diskonteringsrenten, skal overskytende avkastning (avkastning etter § 11-1) overføres til foretakets premiefond, og bidra til at dette øker.
- Dersom faktisk finansiell avkastning et år er like stor som den benyttede diskonteringsrente, tilføres avkastningen i sin helhet premiereserven. Overføring etter § 11-1 vil da være lik null, og premiefondet påvirkes ikke.
- Dersom den finansielle avkastningen på investeringsporteføljen et år er lavere enn diskonteringsrenten tilføres premiereserven likevel midler som om finansiell avkastning var lik diskonteringsrenten. Om det er foretaket eller institusjonen som har det primære ansvaret for å bidra med de nødvendige midler, dvs. fyller opp for differansen mellom faktisk avkastning og diskonteringsrenten, avhenger av om foretaket har tegnet en avkastningsgaranti i institusjonen som tilsvarer diskonteringsrenten. Har foretaket ikke tegnet avkastningsgaranti, kan foretakets forpliktelse dekkes ved overføring fra premiefondet.

Livsforsikringsselskapenes adgang til å foreta tilleggsavsetninger, som er avsetninger som ikke er endelig fordelt til forsikringstaker eller forsikret, følger av forskrift 15. september 1997 om premier og forsikringsfond i livsforsikring. Av samme forskrift følger det at fondsforsikringsselskaper ikke kan foreta tilleggsavsetninger. Departementet kan ikke se at forsla-

get om adgang til investeringsvalg i ytelsesbasert foretakspensjon foranlediger behov for endringer i forskriften.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til Regjeringsens forslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sin generelle merknad under pkt. 1 og til Innst. O. nr. 2 (2000-2001) der dette medlem gikk imot å åpne for individuelle investeringsvalg.

4. SKATTEMESSIG BEHANDLING

Sammendrag

Departementet er enig med arbeidsgruppen i at det er hensiktsmessig at engangsbetalt foretakspensjon skal skattlegges som foretakspensjon og ikke som innskuddspensjon i arbeidsforhold, når vilkårene for den engangsbetalte alderspensjonen reguleres i lov om foretakspensjon.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens vurdering av hvilke særlige skattespørsmål som reises i forbindelse med forslaget til endring i foretakspensjonsloven ved innføring av engangsbetalt foretakspensjon. For det første gjelder det spørsmålet om foretaket bør ha rett til inntektsfradrag for pliktig tilskudd for å dekke verdireduksjon av investeringsporteføljen, jf. lovforslaget § 11-1 fjerde ledd. For det andre må det vurderes om det skal gis inntektsfradrag for den særskilte avkastningsgarantien som kan tegnes etter lovforslaget § 11-5 tredje ledd. Den siste problemstillingen gjelder både foretaket og arbeidstaker som er medlem i en engangsbetalt foretakspensjonsordning.

Etter departementets vurdering bør det gis fradrag for pliktig kostnad etter lovforslaget § 11-1 fjerde ledd og særskilt fastsatt avkastningsgaranti etter lovforslaget § 11-5 tredje ledd, som for tilsvarende tilskudd og kostnader i lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold.

Departementet er videre enig med arbeidsgruppen i at den skattemessige løsningen bør være den samme for pliktig tilskudd etter lovforslaget § 11-1 fjerde ledd som for tilsvarende kostnad i innskuddspensjon. Det foreslås derfor at det tas inn en ny bestemmelse i § 6-46 første ledd.

Når det gjelder avkastningsgaranti etter lovforslaget § 11-5 tredje ledd, er dette en kostnad som etter departementets syn ikke skal sammenlignes med garantert rente i en ytelsesbasert foretakspensjonsordning uten investeringsvalg, jf. merknadene til § 11-4. Under enhver omstendighet bør kostnaden ikke inngå i beregningsgrunnlaget for fradrag til premiefond, da premiefondet ikke kan benyttes til å dekke framtidige

kostnader til avkastningsgaranti. Det foreslås at det gis en egen hjemmel for fradrag for foretaket i skatte- loven § 6-46. For arbeidstaker med avkastningsgaran- ti etter lovforslaget § 11-5 tredje ledd foreslås det en tilsvarende bestemmelse i skatteloven § 6-47.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5. ENKELTE ANDRE ENDRINGER I LOV OM FORETAKSPENSJON

5.1 Livsforsikringselskapets plikter

Sammendrag

Lov om foretakspensjon § 2-5 omfatter bestem- melser om livsforsikringselskapets plikter. Paragra- fens tredje ledd lyder:

«Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder så langt de passer for pensjonskasser.»

Lovdata har pekt på at «pensjonskasser» i denne bestemmelsen feilaktig er skrevet med tre s'er.

Departementet foreslår å rette § 2-5 tredje ledd i tråd med dette.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5.2 Rett til medlemskap

Sammendrag

Lov om foretakspensjon § 3-2 første ledd lyder:

«Arbeidstakere i foretaket kan opptas i dets pen- sjonsordning. Kredittilsynet kan samtykke i at ar- beidstaker i annet foretak kan opptas som medlem.»

I bestemmelsens første punktum heter det at ar- beidstakere i foretaket kan opptas i foretakets pen- sjonsordning. Videre heter det i annet punktum at Kredittilsynet kan samtykke i at arbeidstaker i annet foretak kan opptas som medlem.

I NOU 1999:32 Utkast til lov om innskuddspen- sjon i arbeidsforhold ble en tilsvarende bestemmelse om at Kredittilsynet kan samtykke i at arbeidstakere i annet foretak kan opptas som medlem foreslått for innskuddspensjonsordninger. Det vises til utvalgets utkast til § 4-1 første ledd. Denne bestemmelsen ble imidlertid ikke videreført i proposisjonen, jf. Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) Om lov om innskuddspensjon i ar- beidsforhold (innskuddspensjonsloven). Det ble i pro- posisjonen vist til at bestemmelsen reiser skatterettsli- ge problemstillinger knyttet til fradragsretten for fore- taket, dersom det innbetales innskudd og opparbeides rettigheter i pensjonsordningen i den perioden ved- kommende yter sin arbeidsinnsats i annet foretak. Det ble for øvrig vist til at det i reglene om permisjoner vil være tatt tilstrekkelig hensyn til medlemskap i pen- sjonsordningen for de arbeidstakere som midlertidig

er ansatt i annet foretak. Det vises til omtalen på side 68 i proposisjonen.

Departementet viser til at de samme skatterettsli- ge hensyn som nevnt over vil gjøre seg gjeldende for pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon, og at reglene for innskuddsordninger og ytelsesordninger bør være like på dette punktet. Det foreslås derfor at bestemmelsen i lov om foretakspensjon § 3-2 første ledd annet punktum oppheves.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5.3 Hvem skal være medlem

Sammendrag

Lov om foretakspensjon § 3-3 første ledd lyder:

«Pensjonsordningen skal omfatte alle arbeidsta- kere i foretaket som har fylt 20 år, med mindre annet følger av regler i loven her med tilhørende forskrifter. Det kan fastsettes lavere alder i regelverket.»

Lov om foretakspensjon er utformet med sikte på at et foretak bare skal ha én pensjonsordning. Lovens § 3-3 første ledd første punktum sier at med visse unntak skal alle arbeidstakere i foretaket som har fylt 20 år være medlem av denne ordningen. Stortinget ba ved behandlingen av lov om innskuddspensjon Regje- ringen om å åpne for adgang til parallelle innskudds- og ytelsesordninger i samme foretak. Dette vil inne- bære at en del av arbeidstakerne er medlem av en inn- skuddsordning, mens de øvrige er medlem av en ytel- sesordning.

Etter departementets vurdering gir § 3-3 første ledd ikke hjemmel til å åpne for såkalte parallelle ord- ninger. Departementet anser at det er behov for en mer fullstendig gjennomgang av medlemskapskriteriene i lov om innskuddspensjon og lov om foretakspensjon før det kan foreslås nye lovregler i tråd med Stortin- gets vedtak. Inntil en slik gjennomgang er foretatt tar departementet sikte på å fastsette foreløpige regler i forskrift. Tilsvarende løsning er lagt til grunn i lov om innskuddspensjon.

På denne bakgrunn foreslår departementet at § 3- 3 første ledd endres slik at ordlyden blir den samme som i lov om innskuddspensjon § 4-2 første ledd. Unntak kan dermed fastsettes direkte i forskrift.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5.4 Opptjening av pensjon

Sammendrag

Lov om foretakspensjon § 4-2 første ledd lyder:

«I regelverket skal det kreves en tjenestetid i fore- taket på minst 30 år, men ikke mer enn 40 år for å ha rett til fulle pensjonsytelser.»

Lov om foretakspensjon § 4-3 første ledd lyder:

«Opptjent pensjon skal til enhver tid utgjøre en så stor del av pensjonsplanens ytelser for medlemmet, som den pensjonsgivende tjenestetid utgjør i forhold til den tjenestetid som kreves for rett til full pensjon for medlemmet. Tjenestetiden som kreves er her tiden fra opptak i ordningen fram til pensjonsalder, men ikke mindre enn tiden som følger av § 4-2 første ledd.»

Det vises til at bestemmelsene i § 4-2 og § 4-3 i lovforslaget har byttet rekkefølge, jf. kommentarer i særmerknadene til kapittel 4 i proposisjonen. Omtalen her refererer seg til den opprinnelige versjonen av lov om foretakspensjon, slik den ble vedtatt av Stortinget og sanksjonert 24. mars 2000.

Kredittilsynet tar opp spørsmålet om hvordan bestemmelsen i § 4-2 første ledd skal forstås i relasjon til begrepet «pensjonsplanens ytelser for medlemmet», jf. § 4-3 første ledd første punktum. Etter Kredittilsynets syn må «pensjonsplanens ytelser for medlemmet» forstås slik at det ved fastsettelse av opptjent pensjon skal tas utgangspunkt i de ytelser det enkelte medlem kan oppnå i pensjonsordningen, dersom vedkommende er medlem helt fram til pensjonsalder. For personer som ikke vil kunne oppnå kravet til tjenestetid etter § 4-2 første ledd, vil «pensjonsplanens ytelser for medlemmet» være avkortede pensjonsytelser i forhold til fulle pensjonsytelser.

Kredittilsynet viser videre til at bestemmelsen i § 4-3 om lineær opptjening ble gitt en annen utforming enn utvalgets opprinnelige forslag. Etter Kredittilsynets oppfatning medfører denne omformuleringen at bestemmelsen får utilsiktede virkninger. Kredittilsynet viser til at passusen «(...)», men ikke mindre enn tiden som følger av § 4-2 første ledd» i § 4-3 første ledd annet punktum fører til at arbeidstakere som ikke kan oppnå full pensjon etter § 4-2 første ledd, vil opptjene for lite i forhold til intensjonen med bestemmelsen. Kredittilsynet foreslår på denne bakgrunn at § 4-3 utformes i tråd med utvalgets opprinnelige forslag, jf. NOU 1998:1.

Departementet viser til at omformuleringen av § 4-3 i forhold til arbeidsgruppens opprinnelige forslag blant annet innebar at det ble tatt inn en tilføyelse i et nytt annet punktum som var ment å klargjøre at bestemmelsen i § 4-2 om minste opptjeningstid for rett til full pensjon gjelder. Departementet slutter seg til Kredittilsynets vurdering av at den formulering bestemmelsen har fått er uheldig i relasjon til bestemmelsens første punktum som definerer hvordan opptjeningen skal skje og hvor stor pensjon medlemmet har opptjent på ethvert tidspunkt i opptjeningsperioden. Intensjonen med bestemmelsen i § 4-3 er at medlemmet hvert år skal opptjene en like stor andel av full pensjon for medlemmer i henhold til pensjonsplanen, som den pensjonsgivende tjenestetid utgjør i forhold til den tjenestetid som kreves for rett til full pensjon (det lineære opptjeningsprinsipp). Tjenestetiden som

kreves for rett til full pensjon er tiden fra opptak i ordningen fram til pensjonsalder, men ikke mindre enn minstekravet til opptjeningstid for rett til full pensjon som følger av § 4-2 første ledd. Departementet foreslår enkelte presiseringer i lovteksten for å klargjøre ovennevnte forhold.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5.5 Regler for medregning

Sammendrag

Finansdepartementet viser til at hovedregelen ved medregning er at tjenestetiden skal avkortes forholdsmessig dersom premiereserven knyttet til opptjeningstiden i gammel ordning ikke er tilstrekkelig til å gi tilsvarende tjenestetid i ny ordning. Fradraget i pensjonsytelsene skal settes lik pensjonsytelsene fra den tidligere ordningen, men ikke mer enn de ytelser i den nye ordningen som tilsvarer den tidligere tjenestetid. I de tilfeller premiereserven overstiger den tjenestetid som kan godskrives, skal overskytende midler, herunder midler knyttet til rett til ytelser som ikke kan videreføres i pensjonsordningen, sikres ved fripolise, jf. § 4-13. Etter departementets oppfatning må slik avkorting i tjenestetid skje i forhold til premiereservens størrelse. Departementet anser at det vil være hensiktsmessig å presisere dette i bestemmelsen og slutter seg på denne bakgrunn til Kredittilsynets forslag til endring av lovens § 4-12 første ledd tredje punktum.

Finansdepartementet viser til at § 4-12 tredje ledd kom inn etter ønske fra finanskomiteen om å åpne for bruk av en enklere beregningsregel for beregning av tjenestetid og avkorting av ytelser ved medregning. Forenklingen innebærer at et medlem som ved flytting får med seg en premiereserve som ikke er tilstrekkelig til å oppnå tjenestetiden fra gammel ordning, likevel kan få godskrevet tidligere tjenestetid fullt ut i den nye pensjonsordningen. Forenklingen innebærer videre at fradraget i ytelser ved medregning kan settes lik ytelsene i den forrige ordningen, selv om premiereserven ikke er tilstrekkelig til å sikre ytelsene i den nye ordningen.

I de tilfeller premiereserven overstiger det som er nødvendig premiereserve etter den nye ordningen, vil imidlertid arbeidstakere kunne tape rettigheter ved medregning dersom forenklingsregelen benyttes.

Finansdepartementet viser i denne forbindelse til følgende uttalelse fra flertallet i finanskomiteen i innstillingen til lov om foretakspensjon, jf. Innst. O. nr. 50 (1999-2000) vedrørende bakgrunnen for forslaget til en forenklet regel ved medregning:

«Flertallet viser (...) til at (...) § 4-12 vil kunne innebære store administrative kostnader i forhold til de som regel marginale overskudd som sikres gjennom fripolise.»

Etter departementets oppfatning vil de overskudd som genereres i mange tilfeller kunne være betydelige og medføre at arbeidstakere kan tape forholdsvis store rettigheter ved medregning etter forenklingsregelen. Departementet legger til grunn at dette neppe har vært tilsiktet fra finanskomiteens side. Departementet viser til at det i lov om foretakspensjon gjennomgående er lagt stor vekt på å forhindre at arbeidstakere skal tape rett til opptjent pensjon.

Av loven § 4-11 tredje ledd første punktum følger det at det i regelverket for en pensjonsordning skal fastsettes som vilkår for medregning at midler knyttet til pensjon opptjent på grunnlag av tidligere tjenestetid i annet foretak blir overført til pensjonsordningen. Videre følger det av § 4-13 tredje punktum at det ikke skal foretas medregning av tidligere rettigheter dersom et medlem ikke samtykker til slik overføring av premiereserve. Etter departementets oppfatning kan disse bestemmelsene bidra til å forhindre utilsiktede virkninger av forenklingsregelen i § 4-12 tredje ledd, ved at medlemmer som ser at de vil tape rettigheter ved medregning, velger å ikke gi sitt samtykke til overføring av premiereserve slik at medregning ikke kan gjennomføres. Imidlertid kan det etter departementets oppfatning ikke forventes at det enkelte medlem har så god innsikt i disse problemstillingene at en gjennom dette sikrer at medlemmer ikke taper rett til opptjent pensjon. Medlemmet er neppe automatisk sikret å få tilstrekkelig informasjon til å kunne avgjøre hvorvidt medregning av tidligere rettigheter vil være til gunst for vedkommende eller ikke.

Departementet finner grunn til å påpeke at den foreslåtte endringen kan medføre at forenklingsregelen i § 4-12 tredje ledd ikke lenger vil være like anvendelig, fordi det etter endringen likevel må foretas beregninger av ytelser ved medregning av tidligere tjenestetid etter hovedregelen i lov om foretakspensjon § 4-12 annet ledd. Etter departementets syn bør imidlertid hensynet til at forsikringstakere ikke skal tape rett til allerede opptjente rettigheter veie tyngst i denne vurderingen.

I lys av dette foreslår departementet at det gjøres endringer i lovens § 4-12 som foreslått av Kredittilsynet.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5.6 Grense for samlede pensjonsytelser

Sammendrag

Lov om foretakspensjon § 5-7 første ledd lyder:

«Pensjonsytelsene skal fastsettes slik at de samlede pensjonsytelser fra pensjonsordningen og beregnet folketrygd for hvert medlem ikke vil overstige:

- a) 100 prosent av medlemmets lønn inntil 6 G, og
- b) 70 pst. av den del av medlemmets lønn som ligger mellom 6 G og 12 G, og

- c) 0 pst. av den del av medlemmets lønn som overstiger 12 G.»

Lovdata har pekt på at ordet «prosent» er skrevet på to ulike måter i bestemmelsen.

Departementet foreslår å endre § 5-7 bokstav b og c slik at skrivemåten «prosent» benyttes. Dette er i tråd med hvordan ordet er skrevet andre steder i loven.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5.7 Barne- og ektefellepensjon

Sammendrag

Finansdepartementet viser til at hovedregelen etter § 7-2 annet ledd er at ektefellepensjon skal løpe til ektefelles død. I regelverket kan det likevel fastsettes at ektefellepensjon skal være opphørende, men den skal uansett løpe i minst 10 år. Dersom det utbetales barnepensjon til barn som den etterlatte faktisk forsørger skal utbetalingstiden imidlertid forlenges. Departementet slutter seg til Kredittilsynets vurdering av at lovgivers intensjon ikke kan ha vært at ektefellepensjon skal fortsette å løpe etter barnet er 21 år, selv om barnet er uført. Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre § 7-2 annet ledd som foreslått av Kredittilsynet. Departementet viser til at det bør framgå av bestemmelsen at ektefellepensjon som er fastsatt med opphørende virkning, men som fortsetter å løpe utover opphørstidspunktet fordi det utbetales barnepensjon, opphører senest på opphørstidspunktet for barnepensjon etter § 7-1 annet ledd, det vil si senest når barnet fyller 21 år. Etter departementets oppfatning løses dette enklest ved å ta inn en henvisning til § 7-1 annet ledd første punktum i den nevnte lovbestemmelsen.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

5.8 Særregler for pensjonskasser

Sammendrag

I lov om foretakspensjon § 8-6 annet ledd heter det:

«Vedtektene for en pensjonskasse kan fastsette at en del av overskuddet etter § 8-1 i lov om forsikringsvirksomhet av 10. juni 1998 nr. 39, skal tilbakeholdes i pensjonskassen».

Kredittilsynet viser til at årstallet i angivelsen av lov om forsikringsvirksomhet uriktig er satt til 1998.

Korrekt henvisning i lov om foretakspensjon § 8-6 annet ledd skal være til lov om forsikringsvirksomhet av 10. juni 1988 nr. 39, og departementet foreslår å endre bestemmelsen i tråd med dette.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

6. ENDRING I FORSIKRINGSVIRKSOMHETSLOVENS BESTEMMELSER OM FORSIKRINGSFOND

Sammendrag

Finansdepartementet legger til grunn at høringsforslaget ivaretar fondsforsikringsselskapenes mulighet til å benytte en retrospektiv metode for beregning av avsetninger knyttet til avtaler om livsforsikring med investeringsvalg i de tilfeller avsetningskravet ikke kan beregnes på bakgrunn av en prospektiv metode. Departementet legger til grunn at forsikringsforpliktelsesens art vil være avgjørende for om en slik prospektiv metode kan og skal anvendes. Etter departementets vurdering kan en slik prospektiv metode anvendes dersom institusjonen har avgitt avkastningsgaranti. Departementet legger videre til grunn at den prospektive metoden kan anvendes i ytelsesbasert foretakspensjon med investeringsvalg, jf. både at forslaget forutsetter avsetninger etter et beregningsgrunnlag og at fondsforsikringsselskapet etter forslaget har et ansvar overfor de forsikrede basert på dette beregningsgrunnlaget. Det vises til nærmere omtale av ytelsesbasert foretakspensjon med investeringsvalg i kapittel 5.

Finansdepartementet har ikke funnet det hensiktsmessig direkte å benytte ordlyden i tredje livsforsikringsdirektiv, slik Finansnæringsens Hovedorganisasjon alternativt foreslår. Dette henger blant annet sammen med hvordan det norske forsikringsregelverket er bygget opp. Ved en direkte implementering av ordlyden i tredje livsforsikringsdirektiv, som åpner for bruk av retrospektiv beregningsmetode, ville en etter Finansdepartementets oppfatning måtte vurdere å endre også § 8-2 annet ledd første punktum (hovedregelen). Etter Finansdepartementets syn er det på det nåværende tidspunkt ikke hensiktsmessig å gjøre mer omfattende endringer i dette regelverket enn det som anses nødvendig i forhold til å sikre mulighet til å etterleve avsetningskravene for alle forsikringstyper. Det vises i denne forbindelse til at Banklovkommisjonen for tiden arbeider med gjennomgang av virksomhetsreglene for forsikring.

Finansdepartementet viser også til at retrospektiv metode etter tredje livsforsikringsdirektiv kun kan tiltales benyttet dersom forsikringsfondet beregnet etter denne metoden ikke blir lavere enn beregnet etter en prospektiv metode. Dette innebærer etter departementets oppfatning at i de tilfeller forsikringsfondet kan beregnes etter prospektiv metode, må slik beregning gjennomføres for å kunne avgjøre hvilken beregningsmetode som gir høyest resultat. Direktivteksten er dessuten utformet slik at medlemsstatene avgjør om det skal fastsettes regler som åpner for bruk av retro-

spektiv metode under de forutsetninger direktivet angir. Etter departementets syn innebærer høringsforslaget således ikke noen innstramming i forhold til ordlyden i tredje livsforsikringsdirektiv. Det vises til at slik implementering i alle tilfelle må tilpasses den samlede norske lovgivningen, innenfor det spillerom direktivet gir.

Finansdepartementet legger til grunn at lovendringen er en rent teknisk endring som nødvendiggjøres av at det i dag tilbys forsikringsprodukter på det norske markedet som ikke gir garanterte ytelser, hvilket medfører at avsetningene til forsikringsfondet ikke kan foretas i henhold til gjeldende bestemmelse i forsikringsvirksomhetsloven. Departementet legger til grunn at forslaget til bestemmelse om bruk av retrospektiv metode som ble sendt på høring er i tråd med bestemmelsen i tredje livsforsikringsdirektiv. Finansdepartementet foreslår på denne bakgrunn å endre forsikringsvirksomhetsloven § 8-2 annet ledd i tråd med høringsforslaget.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

7. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Sammendrag

Det redegjøres i proposisjonens kap. 9 for økonomiske og administrative konsekvenser.

Komiteens merknader

Komiteen tar redegjørelsen til orientering.

8. ANDRE FORSLAG

8.1 Likestilling av AFP-pensjonister og andre førtidspensjonister

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til den forskjellsbehandlingen som er en følge av dagens tjenstepensjonssystem mellom AFP-pensjonister og øvrige førtidspensjonerte med hensyn til medlemskap i både ytelses- og innskuddsordninger i arbeidsforhold. Ifølge dagens regelverk skal førtidspensjonerte arbeidstakere ikke være medlem av pensjonsordningen, hvis de står utenfor AFP-området.

Dette er et klaseskille mellom ulike arbeidstakere som er helt uakseptabelt, på denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen snarest sørge for at forskjellsbehandlingen som er en følge av dagens tjenstepensjonssystem mellom AFP-pensjonister og øvrige førtidspensjonerte opphører.»

9. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen snarest sørge for at forskjellsbehandlingen som er en følge av dagens tjenestepensjonssystem mellom AFP-pensjonister og øvrige førtidspensjonerte opphører.

10. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A

Vedtak til lo v

om endringer i lov om foretakspensjon m.v.

I

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endringer:

§ 1-2 første ledd ny bokstav i til l skal lyde:

- i. *Ytellesbasert alderspensjon: Alderspensjon som gir rett til ytelser fastsatt etter § 5-2 første ledd a, b eller c, beregnet i samsvar med bestemmelser i regelverket.*
- j. *Engangsbetalt alderspensjon: Alderspensjon tilsvarende de rettigheter som angitt i § 5-2 annet ledd, beregnet i samsvar med bestemmelser i regelverket.*
- k. *Innskuddspremie: Premie som foretaket etter innskuddspremieplanen skal innbetale for de enkelte medlemmer og som årlig skal benyttes til å gi medlemmene rett til alderspensjon i samsvar med bestemmelser i regelverket.*
- l. *Innskuddspremieplan: Plan som angir hvordan de årlige innskuddspremier for medlemmene skal beregnes.*

§ 2-1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Foretak som har pensjonsordning kan opprette særskilt pensjonsordning for pensjonsytelser etter lovens kapittel 6 og 7.

§ 2-1 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) *Alderspensjonen i pensjonsordningen kan utformes som ytellesbasert alderspensjon eller som engangsbetalt alderspensjon.*

Nåværende tredje ledd blir fjerde ledd.

§ 2-3 første og nytt annet ledd skal lyde:

(1) *Det skal fastsettes en pensjonsplan som angir vilkårene for og omfanget av pensjonsytelsene. Har*

pensjonsordningen engangsbetalt alderspensjon, skal pensjonsplanen også inneholde en innskuddspremieplan i samsvar med § 5-2 fjerde ledd.

(2) *Ytelser opptjent etter pensjonsplanen skal være garantert av forsikringselskapet eller pensjonskassen for så vidt annet ikke følger av reglene om investeringsvalg i § 11-2.*

Nåværende annet ledd blir tredje ledd.

Overskriften i § 2-4 skal lyde:

§ 2-4 Styringsgruppe

§ 2-4 første ledd oppheves.

§ 2-4 nåværende annet ledd blir første ledd og skal lyde:

(1) *Foretak som har pensjonsordning som omfatter 15 eller flere medlemmer skal opprette en styringsgruppe for pensjonsordningen på minst tre personer. Minst en av personene skal velges av og blant medlemmene.*

Nåværende tredje ledd blir annet ledd.

§ 2-5 tredje ledd skal lyde:

(3) *Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder så langt de passer for pensjonskasser.*

Ny § 2-8 skal lyde:

§ 2-8. *Informasjon til arbeidstakerne*

(1) *Foretaket skal gi arbeidstakerne en skriftlig oversikt over regelverket for pensjonsordningen. Det skal legges vekt på å gi arbeidstakerne et godt bilde av medlemmenes rettigheter, premiene og hvilken alderspensjon disse kan ventes å gi. Tilsvarende gjelder opplysninger om forsikring som vil gi uføreytelser eller ytelser til etterlatte.*

(2) *Foretaket skal gi arbeidstakerne skriftlig opplysning om endringer i regelverket av betydning.*

(3) *Kongen kan fastsette regler om hvilken informasjon som skal gis fra institusjon eller foretak i tilknytning til ordningen.*

§ 3-2 første ledd annet punktum oppheves.

§ 3-3 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsordningen skal omfatte alle arbeidstakere i foretaket som har fylt 20 år, med mindre annet er fastsatt i loven her eller i forskrifter fastsatt av Kongen.

§ 3-9 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) *Bestemmelsene i annet og tredje ledd gjelder ikke ordning med engangsbetalt alderspensjon.*

§ 3-11 annet ledd oppheves.

Nåværende § 4-3 blir § 4-2 og skal lyde:

§ 4-2. *Opptjent pensjon*

(1) *Opptjent ytelsesbasert pensjon for et medlem skal til enhver tid utgjøre en så stor del av full pensjon for medlemmet i henhold til pensjonsplanen, som den pensjongivende tjenestetid utgjør i forhold til den tjenestetid som kreves for rett til full pensjon (lineær opptjening). Tjenestetiden som kreves for rett til full pensjon er tiden fra opptak i ordningen fram til pensjonsalderen, men ikke mindre enn tiden som følger av § 4-3 første ledd.*

(2) *Har pensjonsordningen engangsbetalt alderspensjon, skal opptjent pensjon til enhver tid utgjøre summen av de rettigheter til pensjon som medlemmet har ervervet i samsvar med regelverket og beregningsgrunnlaget for pensjonsordningen. Avkastning i tillegg til midler tilført etter beregningsgrunnlaget skal hvert år benyttes som engangspremie for forhøyelse av opptjent pensjon. Har medlemmet egen pensjonskonto etter § 11-2, skal opptjent pensjon likevel ikke overstige den rett til pensjon som etter beregningsgrunnlaget for pensjonsordningen motsvarer det beløp som til enhver tid framgår av pensjonskontoen.*

Kapittel 4 ny nr. II skal omfatte §§ 4-3 til 4-5 og skal lyde:

II. *Ytelsesbasert pensjon*

Nåværende § 4-2 blir § 4-3.

§ 4-4 første ledd annet punktum skal lyde:

Har en arbeidstaker ved oppnådd pensjonsalder en samlet tjenestetid i det samme foretaket på mer enn kravet til tjenestetid etter § 4-3 første ledd, kan det ses bort fra at tjenestetid ut over det fastsatte minste antall år er i deltidsstilling.

§ 4-5 første og annet ledd skal lyde:

(1) *Arbeidstaker som ved oppnådd pensjonsalder ikke har opptjent full pensjon etter § 4-3 første ledd og som etter oppnådd pensjonsalder fortsatt har stilling i foretaket, skal godskrives etterfølgende tjenestetid. For øvrig gjelder bestemmelsene i § 4-4 tilsvarende.*

(2) *Har arbeidstakeren etter § 4-3 første ledd opptjent full pensjon ved oppnådd pensjonsalder eller for øvrig før fratredelsen, skal det foretas omregning av pensjonen ved fratredelsen på grunnlag av den premiereserve som da er knyttet til opptjent pensjon. Forsikringsteknisk kontantverdi av ytelsene skal være den samme før og etter omregningen.*

Nåværende kapittel 4 nr. II, III og IV blir kapittel 4 nr. III, IV og V.

§ 4-7 første ledd annet punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder for medlem av ordning etter § 11-2 som slutter med rett til straks begynnende alderspensjon.

Nåværende annet punktum blir tredje punktum.

§ 4-9 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Årlig premie for fortsettelsesforsikring for engangsbetalt alderspensjon kan likevel ikke overstige det beløp, justert for utviklingen i folketrygdens grunnbeløp, som ble innbetalt til alderspensjonskontoen siste år arbeidstakeren var medlem av pensjonsordningen.

§ 4-11 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

For medlemmer som ikke samtykker til slik overføring eller på annen måte ikke oppfyller vilkåret, skal tjenestetiden beregnes etter § 4-3 annet ledd uten hensyn til tidligere tjenestetid i annet foretak.

§ 4-12 første ledd tredje punktum skal lyde:

Er premiereserven fra den tidligere ordningen mindre, avkortes tillegget i tjenestetid slik at det svarer til den overførte premiereserve.

Nåværende tredje ledd blir annet ledd og skal lyde:

(2) *Foretaket kan likevel beslutte at ved medregning av tjenestetid for medlemskap i annen pensjonsordning skal tillegget i tjenestetid settes lik tjenestetiden i den tidligere ordningen.*

Nåværende annet ledd blir tredje ledd.

§ 5-1 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) *Arbeidstakeren har ikke rett til utbetaling fra pensjonsordningen så lenge og i samme forhold som arbeidstakeren mottar lønn fra foretaket, jf. § 3-11. Er en arbeidstaker etter å ha fratrudd sin stilling ved oppnådd pensjonsalder ansatt i annet foretak, kan arbeidstakeren kreve at pensjon ikke skal utbetales i den utstrekning det blir utbetalt lønn fra foretaket. § 4-5 annet ledd gjelder tilsvarende ved omregning av pensjon etter leddet her.*

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2. *Alderspensjonens størrelse*

- (1) *Ytelsesbasert alderspensjon kan fastsettes til:*
- et beløp fastsatt ut fra lønn og beregnet folketrygd etter § 5-5,*
  - en bestemt del av medlemmets lønn, beregnet etter regler angitt i regelverket,*
  - et bestemt beløp pr. medlem, fastsatt i forhold til og ikke høyere enn folketrygdens grunnbeløp.*

(2) Engangsbetalt alderspensjon tilsvarer summen av de pensjonsrettigheter som et medlem etter regelverket hvert år erverver som følge av innbetaling av årlig innskuddspremie tillagt årlig avkastning.

(3) Endring i lønn som følge av særskilt avtale eller av den alminnelige lønnsutvikling i foretaket, skal tillegges virkning fra det tidspunkt endringen trer i kraft. Det samme gjelder når pensjonen er fastsatt som en bestemt del av folketrygdens grunnbeløp.

(4) I pensjonsordning med engangsbetalt alderspensjon skal innskuddspremieplanen utformes i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av lov om innskuddspensjon kapittel 5. Innskuddspremieplanen skal angi hvor stor del av årlig avkastning som skal tilføres premiereserven og benyttes som engangspremie for tillegg til pensjonsrettighetene.

Kapittel 5 nr. II skal omfatte §§ 5-3 til 5-7 og skal lyde:

II. Ytelsesbasert alderspensjon

§ 5-7 første ledd bokstav b og c skal lyde:

- b. 70 prosent av den del av medlemmets lønn som ligger mellom 6 G og 12 G, og
- c. 0 prosent av den del av medlemmets lønn som overstiger 12 G.

Nåværende kapittel 5 nr. II blir kapittel 5 nr. III.

§ 5-8 nytt første ledd skal lyde:

(1) Regulering av pensjonsytelsene kan skje ved endring av pensjonsplanen i samsvar med bestemmelsene i loven her.

Nåværende første og annet ledd blir annet og tredje ledd.

Overskriften i § 5-9 skal lyde:

§ 5-9. Nedsettelse av ytelsesbasert pensjon

Kapittel 5 nytt nr. IV skal omfatte §§ 5-10 til 5-13 og skal lyde:

IV. Regulering av løpende pensjoner

Ny § 5-10 skal lyde:

§ 5-10. Årlig regulering

(1) Midler tilført pensjonistenes overskuddsfond skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene. Alle pensjoner skal gis samme prosentvise tillegg.

(2) Omfatter pensjonsordningen uførepensjon eller etterlattepensjoner i tillegg til alderspensjon, skal slike pensjoner gis samme prosentvise tillegg som i tilfelle gis til alderspensjon under utbetaling.

(3) Tillegg til pensjoner kan i et enkelt år prosentvis ikke overstige den prosentvise økning av folketrygdens grunnbeløp i året. Det kan likevel gis høyere tillegg for at reguleringen av pensjonene i året og de to foregående år til sammen skal svare til den prosentvise økning av grunnbeløpet i disse tre årene.

Ny § 5-11 skal lyde:

§ 5-11. Tilskudd til pensjonistenes overskuddsfond

(1) Er midlene i pensjonistenes overskuddsfond i et år ikke tilstrekkelige til å dekke engangspremien for tillegg etter § 5-10 i samsvar med den prosentvise økningen av folketrygdens grunnbeløp i året, kan foretaket bestemme at de nødvendige midler skal overføres fra premiefondet eller foretaket til overskuddsfondet.

Ny § 5-12 skal lyde:

§ 5-12. Overskudd i pensjonistenes overskuddsfond

(1) Overstiger midlene i pensjonistenes overskuddsfond i et år det beløp som trengs til engangspremie for tillegg til pensjoner fastsatt etter § 5-10, skal resten av midlene tilføres premiefondet, senest ved utgangen av året.

Kapittel 5 nytt nr. V skal omfatte § 5-13 og skal lyde:

V. Utbetaling av pensjon

Ny § 5-13 skal lyde:

§ 5-13. Grense for årlig utbetaling av engangsbetalt alderspensjon

(1) Årlig utbetaling av alderspensjon kan ikke overstige differansen mellom 10,2 G og beregnet folketrygd etter § 5-5 første ledd for lønnsgrunnlag lik 12 G, der grunnpensjonen settes til grunnbeløpet.

(2) Gir premiereserven grunnlag for større årlige utbetalinger enn det som framkommer av første ledd, skal utbetaling av alderspensjon fordeles over flere år.

(3) Dersom institusjonen ikke garanterer alderspensjonen, skal pensjonen i ett enkelt år ikke være større enn at samme alderspensjon etter beregningsgrunnlaget vil kunne utbetales hvert år i gjenværende utbetalingsperiode.

§ 6-3 første ledd skal lyde:

(1) Uførepensjonen skal svare til den alderspensjon medlemmet ville ha rett til etter regelverket dersom lønnen på tidspunktet for uførheten og den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn.

§ 7-1 tredje ledd annet punktum skal lyde:

Dør medlemmet før pensjonsalderen er oppnådd, skal den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn.

§ 7-2 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom det også utbetales barnepensjon, skal ektefellepensjon likevel løpe inntil retten til barnepensjon opphører i henhold til § 7-1 annet ledd første punktum.

§ 7-4 første ledd annet punktum skal lyde:

Dør medlemmet før fastsatt pensjonsalder, skal den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn.

§ 8-4 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningens midler skal forvaltes i samsvar med de regler for kapitalforvaltning i livsforsikringsselskaper og pensjonskasser som gjelder til enhver tid med mindre det i samsvar med bestemmelse i regelverket avtales forvaltning med investeringsvalg etter reglene i kapittel 11.

§ 8-5 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Bestemmelsene i paragrafen her gjelder ikke for så vidt annet følger av regler gitt med hjemmel i § 9-7 eller av reglene om avkastning av investeringsportefølje i kapittel 11.

§ 8-6 annet ledd skal lyde:

(2) Vedtektene for en pensjonskasse kan fastsette at en del av overskuddet etter § 8-1 i lov om forsikringsvirksomhet av 10. juni 1988 nr. 39, skal tilbakeholdes i pensjonskassen.

Kapittel 9 nytt nr. I skal omfatte §§ 9-2 til 9-5 og skal lyde:

I. Pensjonsordning med ytelsesbasert alderspensjon

Kapittel 9 nytt nr. II skal omfatte §§ 9-6 til 9-8 og skal lyde:

II. Pensjonsordning med engangsbetalt alderspensjon

Ny § 9-6 skal lyde:

§ 9-6. *Innskuddspremie m.v.*

(1) Pensjonsordningen skal tilføres innskuddspremie for medlemmene i samsvar med det som er fastsatt i innskuddspremieplanen.

(2) Omfatter pensjonsordningen også uførepensjon og etterlattpensjon, skal pensjonsordningen hvert år også tilføres årets premier for slike ytelser, jf. § 9-2 første ledd. § 9-3 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(3) Kostnader etter beregningsgrunnlaget skal dekkes i tillegg til premie etter første og annet ledd.

Ny § 9-7 skal lyde:

§ 9-7. *Avkastning*

(1) Kongen kan fastsette at premiereserven for opptjent alderspensjon, i tillegg til midler tilført etter beregningsgrunnlaget, årlig skal tilføres en bestemt del av overskudd eller annen avkastning som tilføres pensjonsordningen.

Ny § 9-8 skal lyde:

§ 9-8. *Grense for innskuddspremie*

(1) Kongen kan fastsette nærmere regler om at innskuddspremie for alderspensjon ikke skal overstige et fastsatt beløp for hvert medlem eller en fastsatt prosent av medlemmets lønn. Det kan fastsettes ulike proSENTSATSER for lønn inntil 6 G og for de deler av lønnen som ligger mellom 6 G og 12 G.

(2) Ved beregning av innskuddspremie etter innskuddspremieplanen kan det ikke benyttes høyere beløp eller proSENTSATSER enn det som til enhver tid er fastsatt av Kongen i henhold til paragrafen her.

§ 10-2 første ledd bokstav c skal lyde:

c. overskudd som etter § 8-5 eller § 5-12 tilordnes foretaket,

§ 10-3 første ledd bokstav a og b skal lyde:

- a. årets premie for pensjonsordning etter § 9-2 og § 9-6,
- b. overføring til pensjonistenes overskuddsfond etter § 5-11,

§ 10-3 første ledd ny bokstav e skal lyde:

e. overføring som nevnt i § 11-1 fjerde ledd.

Kapittel 11 skal lyde:

Kapittel 11. Pensjonsordning med investeringsvalg

§ 11-1. *Ytelsesbasert foretakspensjon med investeringsvalg*

(1) Foretaket kan i samsvar med bestemmelser i regelverket avtale at midler tilsvarende pensjonsordningens premiereserve for alderspensjon skal forvaltes som en investeringsportefølje tilordnet pensjonsordningen.

(2) Før foretaket endrer sammensetningen av investeringsporteføljen, skal styringsgruppen gis anledning til å uttale seg.

(3) Avkastning ut over det som er lagt til grunn i ordningens beregningsgrunnlag overføres premiefondet. Er avkastningen på den del av investeringsporteføljen som motsvarer premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling høyere enn lagt til grunn i ordningens beregningsgrunnlag tilføres overskytende avkastning pensjonistenes overskuddsfond.

(4) Er avkastningen på investeringsporteføljen i en regnskapsperiode ikke så stor som forutsatt i beregningsgrunnlaget for pensjonsordningen, skal institusjonen straks kreve at differansen blir dekket ved overføring fra premiefondet eller ved tilskudd fra foretaket, med mindre differansen dekkes under avkastningsgaranti som nevnt i § 11-5 tredje ledd. Institusjonen svarer overfor de forsikrede for at differansen blir dekket.

§ 11-2. Individuell investeringsportefølge

(1) Når pensjonsordningen har engangsbetalt alderspensjon, kan foretaket i samsvar med bestemmelse i regelverket avtale at det skal opprettes egen pensjonskonto for hvert medlem og at hver pensjonskonto skal tilordnes en investeringsportefølge tilsvarende premiereserven for den alderspensjon medlemmet har opptjent.

(2) Kontohaveren skal ha adgang til å endre investeringsporteføljen. Kostnadene ved endring belastes pensjonskontoen eller dekkes av kontohaveren.

(3) Avkastningen på investeringsporteføljen skal hvert år tilføres pensjonskontoen. Kontohaveren bærer risikoen for at verdien av investeringsporteføljen blir redusert, når annet ikke er fastsatt i regelverket eller ved avtale med institusjonen.

(4) Midler knyttet til egen pensjonskonto kan bare flyttes til en annen institusjon etter reglene i § 8-7.

§ 11-3. Premiefond med investeringsportefølge

(1) Foretaket kan avtale at midler i premiefondet skal forvaltes som en investeringsportefølge. Foretaket skal ha adgang til å endre investeringsporteføljen.

(2) Avkastningen på investeringsporteføljen skal hvert år tilføres premiefondet. Foretaket bærer risikoen for at verdien av investeringsporteføljen blir redusert, når annet ikke er avtalt med institusjonen.

§ 11-4. Krav til investeringsportefølge

(1) En investeringsportefølge kan bestå av

- a) andeler i verdipapirfond,
- b) andeler i en særskilt investeringsportefølge, og
- c) kontanter og tilsvarende likvider.

(2) En særskilt investeringsportefølge sammensettes etter retningslinjer fastsatt av institusjonen. Verdipapirfondloven §§ 4-4 til 4-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 11-5. Registrering og endring av investeringsportefølge

(1) Eiendeler tilordnet den enkelte investeringsportefølge skal registreres slik at det til enhver tid er klart hvilke eiendeler som inngår i porteføljen.

(2) Ved endring av en investeringsporteføljes sammensetning skal markedsverdien av eiendelene legges til grunn ved avregningen.

(3) Knytter institusjonen avkastningsgaranti til en investeringsportefølge, skal institusjonen kreve særskilt godtgjørelse for dekning av garantirisikoen.

§ 13-2 fjerde ledd skal lyde:

(4) Tredje ledd annet punktum gjelder tilsvarende dersom beregningsgrunnlaget for den nye pensjonsordningen innebærer endring som nevnt i § 5-8 tredje ledd.

§ 13-4 første ledd tredje punktum skal lyde:

Før overføringen skal overskudd i en tidligere ordning være fordelt etter reglene i §§ 5-10, 5-12 og 8-5.

§ 14-1 annet ledd annet punktum skal lyde:

Før delingen av midlene skal overskudd i pensjonsordningen være fordelt etter reglene i §§ 5-10, 5-12 og 8-5.

§ 15-3 annet ledd annet punktum skal lyde:

Før fordelingen skal overskudd være fordelt etter reglene i §§ 5-10, 5-12 og 8-5.

Ny § 15-5 skal lyde:

§ 15-5. Omdanning

(1) Omdanning av pensjonsordning med ytelsesbasert alderspensjon til en ordning med engangsbetalt alderspensjon, eller omvendt, gjennomføres ved at det blir foretatt nødvendige endringer i regelverket og pensjonsplanen.

(2) Premiereserve for rett til pensjon opptjent før omdanningen skal benyttes til å sikre rett til pensjon etter den nye pensjonsplanen. §§ 5-8 og 5-9 gjelder tilsvarende. Skal pensjonsordningen etter omdanningen ha ytelsesbasert alderspensjon, gjelder reglene om medregning av tjenestetid i § 4-12 tilsvarende ved beregningen av medlemmenes rett til pensjon etter den nye pensjonsplanen.

(3) Er premiereserven for rett til pensjon opptjent før omdanningen ikke tilstrekkelig til å sikre retten til pensjon etter den nye pensjonsplanen, dekkes det manglende ved overføring fra premiefondet eller ved tilskudd fra foretaket.

(4) Omdanning av en pensjonsordning er uten innvirkning på de rettigheter som tilkommer personer som får utbetalt pensjon.

§ 16-2 første ledd skal lyde:

(1) Regelverket for pensjonsordninger som er opprettet før loven er trådt i kraft, skal være endret i samsvar med kravet i § 2-1 fjerde ledd senest to år etter at loven trådte i kraft.

§ 16-2 tredje ledd bokstav b annet punktum skal lyde:

Bestemmelsene i § 3-11 og § 5-1 tredje ledd første punktum gjelder arbeidstakere som har nådd pensjonsalderen etter det tidspunkt som er nevnt i første punktum.

§ 16-2 fjerde ledd første punktum skal lyde:

(4) For pensjonsordninger opprettet før loven trådte i kraft, gjelder § 4-2 første ledd bare opptjening av pensjon på grunnlag av tjenestetid etter at regelverket er endret som nevnt i første ledd.

§ 16-2 sjette ledd skal lyde:

(6) Bestemmelsene i § 4-5 gjelder arbeidstakere som når pensjonsalderen etter at regelverket er endret som nevnt i første ledd.

§ 16-2 niende ledd nytt annet punktum skal lyde:

Bestemmelsen i § 5-1 tredje ledd gjelder arbeidstakere som har nådd pensjonsalderen etter dette tidspunkt.

§ 16-2 tiende ledd nytt annet punktum skal lyde:

Regulering av pensjoner etter §§ 5-10 til 5-12 foretas første gang etter at pensjonistenes overskuddsfond er tilført overskudd etter § 8-5 annet ledd.

§ 16-2 fjortende ledd første punktum skal lyde:

Dersom en pensjonsordning opprettet før loven trådte i kraft, har premiereserve etter § 9-1 som ikke er tilstrekkelig dersom opptjent pensjon for alle medlemmene beregnes etter § 4-2 første ledd på grunnlag av samlet tjenestetid i foretaket, skal manglende premiereserve tilføres fra premiefondet eller fra foretaket innen 10 år etter at loven er trådt i kraft.

§ 16-2 tjuende ledd skal lyde:

(20) For pensjonsordninger som er opprettet før loven er trådt i kraft, gjelder §§ 11-1 og 11-3 fra det tidspunkt regelverket for pensjonsordninger er endret i samsvar med første ledd.

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt på formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-46 første ledd ny bokstav d og e skal lyde:

- d. pliktig tilskudd i henhold til lov om foretakspensjon § 11-1 fjerde ledd.
- e. kostnad i henhold til lov om foretakspensjon § 11-5 tredje ledd.

§ 6-47 bokstav b skal lyde:

- b. den trygdedes tilskudd til foretakspensjonsordning i arbeidsforhold, som omhandlet i § 6-46 første ledd a, e og tredje ledd.

III

I lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet m.v. (forsikringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endring:

§ 8-2 annet ledd skal lyde:

Forsikringsfondet skal minst utgjøre forskjellen mellom kapitalverdien av selskapets fremtidige forpliktelse som nevnt i første ledd og kapitalverdien av de fremtidige nettopremier (prospektiv beregningsmetode). For forsikringer med investeringsvalg uten avkastningsgaranti, der beregninger etter en prospektiv metode ikke kan benyttes, skal avsetninger til forsikringsfondet utgjøre verdien av den investeringsporteføljen som forsikringen er tilordnet.

IV

Endringene under I, II og III trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at endringene under I og III skal tre i kraft til ulik tid. Kongen kan gi overgangsregler til endringene under I og III.

B

Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av februar 2001 fremme forslag som åpner for kollektivt investeringsvalg for engangsbetalt foretakspensjon, samt med kollektivt investeringsvalg i innskuddspensjon, basert på Kredittilsynets forslag, samt finanskomiteens føringer i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) om lov om innskuddspensjon.

Oslo, i finanskomiteen, den 11. desember 2000

Dag Terje Andersen

leder

Børge Brende

ordfører

Siv Jensen

sekretær